ASPECTE ALE METAFOREI ÎN TERMINOLOGIA VITICOLĂ ROMÂNEASCĂ

DE

ION NUȚĂ

Studiul de față analizează majoritatea termenilor metaforici care denumesc soiuri de struguri, cunoscuți și întrebuințați în momentul de față pe întreg teritoriul dacoromân. Materialul prezentat provine din 2 788 de localități : 1296 localități anchetate de noi, direct și indirect, din toate regiunile țării, în perioada 1965—1980 ; 506, de către B. P. Hasdeu ; 356, de Nic. Densușianu ; 630, de anchetatorii și autorii NALR (Banat, 67 ; Crișana, 82 ; Transilvania, 58 ; Moldova și Bucovina, 172 ; Muntenia și Dobrogea, 178 ; Oltenia, 73). Acestuia i se adaugă datele obținute din înregistrări de texte dialectale cu subiect de viticultură din Moldova și Bucovina, cele manuscrise oferite de arhiva ALR, I și ALR, II, precum și informațiile extrase din dicționare, glosare, monografii dialectale, culegeri și colecții de folclor, lucrări și articole de lingvistică, etnografie și beletristică, tratate și publicații de agricultură, viticultură, ampelografie și enologie.

Cuvintele (s-au dat și unele variante fonetice în situația în care termenul este atestat și în alte zone decît cele în care fenomenul fonetic respectiv este generalizat), grupate pe sfere semantice, sînt însoțite, în paranteză, de succinte definiții și de abrevierile localităților unde este răspîndit termenul de bază și variantele acestuia. În notele de la subsol au fost indicate, în ordine cronologică, izvoarele în care apar termenii analizați. Ele trimit, de obicei, la lucrări cuprinse în bibliografia DLR, dar și la tratate și articole de agricultură, viticultură și ampelografie apărute numai pînă la 1900. Cele publicate după această dată, fiind extrem de numeroase, nu au mai fost amintite. Pentru cei interesați, s-au făcut totuși trimiteri la o singură sursă bibliografică, *Soiuri de viță roditoare și de portaltoi din România. Repertoriu bibliografic*, București, 1972 (SVR), deoarece aici sînt menționate cele mai reprezentative cărți și studii care atestă termenii în discuție. S-au indicat însă și astfel de lucrări, dar numai atunci cînd aici se întîlnește prima atestare a cuvîntului.

În terminologia viticolă românească referitoare la varietățile de struguri metaforele pot fi clasificate, din punct de vedere genetic, în două tipuri reprezentative :

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

1 **Metafore primitive (primare)**, care apar ca prime denumiri ale unor obiecte existente adesea „fără nume", desemnate uneori printr-o propoziție sau, mai des, printr-o sintagmă. Ele pot fi considerate creații vechi, au fost impuse de cauze obiective, iar folosirea lor a devenit obligatorie și motivată. Astfel, *vulpe* a fost creat pentru a defini o varietate de struguri „cu boabele roșii înainte de coacere, înșelătoare la privire..." ; *căpșună* a înlocuit propoziția „poamă [strugure] cu mirosul de căpșună" [1] ; *tămănică* sau *tămăniță* s-a spus strugurilor „cu boabe albe, rotunde, întunecate, cu punctulețe negre, cu miros foarte frumos"[2] etc. Tot astfel pentru *cruce* se află în circulație și sintagme precum : *poamă în cruce, poamă în cruci, poamă de cruce, strugure de cruce* etc.

2. **Metafore de substituție (secundare)**, relativ recente, care înlocuiesc termeni deja folosiți.

2.1. Primele, și cele mai numeroase, sînt metaforele care înlocuiesc termeni prea generali. În locul cuvîntului *apos*, de exemplu, a apărut *vină* (de la *vin*), metaforă care s-a impus și a circulat în limbă fie ca sinonim al cuvîntului prim, fie singular, prin înlăturarea treptată a termenului inițial.

2.2. Metafore care substituie un cuvînt deja impus în sfera terminologică, procedeu determinat de necesități de ordin stilistic, în care denotația are un rol secundar. *Corb*, de exemplu, a luat locul lui *negru*, numele unei varietăți de struguri bine definite, nu numai din nevoia de a diferenția niște varietăți aparent asemănătoare, deosebite totuși între ele prin caracteristici puțin sesizabile (nuanțe, forme etc .), ci și din motive de pură expresivitate. Tot așa stau lucrurile și în cazul lui *cal, -ă* (pentru *mare*), *plumb, -ă* (pentru *tare*) etc. Aici, în majoritatea cazurilor, într-o fază incipientă, metafora coexistă cu termenul propriu și are un rol secundar datorită faptului că devine sinonimul acestuia (*negru* sau *corb*, *tare* sau *plumb* etc.), trece apoi pe planul întîi și îndeplinește o funcție de bază în raport cu celălalt cuvînt (*corb* sau *negru*, *plumb* sau *tare* etc.) și, cu timpul, datorită întrebuințării frecvente, se fixează într-o sintagmă metaforică formată din substantivul generic (*strugure* sau *poamă*) + substantivul metaforă cu rol de adjectiv (*strugure corb, strugure plumb, poamă cal* etc.), circulă independent (*corb, plumb* etc.) sau trece la o altă clasă morfologică avînd funcția de substantiv (*cală, coarbă, plumbă* etc.) sau de adjectiv (*poamă cală, poamă coarbă, poamă plumbă* etc.). Treptat deci, caracterul metaforic se pierde și metafora devine termen tehnic, reținută astfel de lucrări de specialitate sau, mai rar, de dicționare, dar lăsînd uneori și termenului originar posibilitatea de a se manifesta independent (*mare, negru, tare* etc.) și chiar de a fi folosit ca determinant, pentru a numi o nouă varietate de struguri (*corb negru, plumb tare* etc.). Deci : *termen propriu-zis→termen propriu-ziz+termen metaforic→termen metaforic+termen propriu-zis→sintagmă metaforică→metaforă→termen tehnic.*

2.3. Metafore care înlocuiesc termeni „pretențioși", în special neologisme (numele unor hibrizi americani sau franco-americani, ai unor varietăți de struguri altoiți etc.), dar nu din motive de ordin stilistic, ci datorită caracterului lor prea abstract și dificultăților de încadrare în sistemul lingvistic

[1] Formă întîlnită în D/4552, 129[r] (Rădăuți-Prut—Botoșani).

[2] Cf. D/4554, 361[v] (Opatița—Deta—Timiș), unde, la sfîrșitul propoziției, din motive pur semantice, apare și termenul metaforic.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

popular românesc. (S-a spus *căpşunică* hibrizilor *noah* şi *isabelle*; *fragă*, în loc de *Ferdinand de Lesseps* etc.)

Avînd în vedere păstrarea sau eliminarea termenului metaforizat, realizarea sintactică de bază a metaforei din terminologia viticolă a constituit-o tipul de *metaforă-implicaţie* (*in absentia*, *implicită* sau *absolută*), în care termenul propriu, **A**, a fost înlocuit cu cel figurat, **B**. Procedeul reprezintă, în esenţă, „marca de identitate cea mai categorică“ [3] sau, altfel spus, „cel mai sintetic dintre procedeele de motivare semantică“ [4]. Identitatea semantică a termenului substituit (**A**) şi a celui care substituie (**B**) apare numai în rare cazuri. De cele mai multe ori conţinutul semantic al celor două elemente este doar parţial comun, termenului figurat fiindu-i necesară doar o singură trăsătură comună cu termenul substituit [5].

Din punct de vedere morfologic, acest tip de metaforă poate fi numit **nominal**. Divizibil în mai multe categorii [6], tipul substantival al metaforei absolute apare în terminologia viticolă sub forma unui **cifru pur**, cu alte cuvinte, asistăm la o simplă substituire, în care termenul **B**=**A**, dispărut sau subînţeles.

Transferul denumirii unui obiect asupra unei varietăţi de struguri se referă în primul rînd la **formă** (*ban*, *băşică*, *copac*, *cruce*, *ghem*, *muşuroi*, *tobă*, *ţîţă* etc.), **culoare** (*cioară*, *corb* etc.) şi **calitate** (*mustă*, *plumb*, *vină*, *vulpe* etc.). În ceea ce priveşte sfera de răspîndire, aceste metafore aparţin limbii comune, fac parte din categoria celor expresive, vii, cu un pronunţat caracter de sugestie, deşi, în cele din urmă, devin *metafore-denumiri*, care şi-au redus prin circulaţie funcţia metaforică sau şi-au pierdut-o definitiv. La baza transferului semantic poate sta orice analogie, iar ele funcţionează în limbă paralel cu sensul de bază al cuvîntului.

Înlocuirea termenului de bază cu unul metaforic a contribuit la mărirea expresivităţii şi la concretizarea noţiunii. Expresivitatea a fost dată de intensitatea contrastului dintre termenul determinat şi determinantul metaforic. Astfel, cînd termenul propriu este înlocuit cu un cuvînt apropiat ca sens, expresivitatea este mai redusă. Aşa stau lucrurile în cazul denumirilor de la nume de plante, fructe şi soiuri de fructe, unde cuvîntul, mai ales în ultimele două categorii, poate fi întîlnit şi în sintagme care cuprind genericul *strugure* sau *poamă*. Dacă termenul metaforic face parte dintr-un domeniu foarte diferit, contrastul dintre el şi termenul de bază este mai puternic, se intră astfel într-o opoziţie totală (netă), iar expresivitatea prezintă un grad mai pronunţat (*capră*, *muscă*, *vulpe* etc.).

În terminologia viticolă metaforele pot fi, ca formă, „simple“ şi „compuse“, iar din punct de vedere al conţinutului, dat de transferul de sens dintr-o sferă în alta, se grupează în două tipuri productive : metafora „inanimat pentru inanimat“ şi „animat pentru inanimat“.

I. **Metaforele simple** sînt concretizate în cuvinte de bază, derivate cu sufixe şi termeni obţinuţi prin trecerea la o altă clasă morfologică. Acestea

---

[3] Grupul μ, *Retorică generală*, Bucureşti, „Univers“, 1974, p. 164.

[4] Paul Miclău, *Semiotica lingvistică*, Timişoara, „Facla“, 1977, p. 200.

[5] Cf. St. Ullmann, *Principles of Semantics*, Glasgow, 1951.

[6] Vezi Mihaela Mancaş, *Metafora*, în LL, II, 1978, p. 247—251 ; Lidia Sfîrlea, *Metafora în folclorul românesc. Încercare de descriere tipologică*, în *Studii de limbă literară şi filologie*, III, Bucureşti, 1974, p. 141—183.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

au circulat inițial singure, pentru ca apoi cele mai importante dintre ele să se încadreze în sistemul limbii și să primească determinări (care precizează culoarea, calitatea, zona de cultură a varietății respective etc.), să-și creeze derivate proprii (care desemnează, în general, aceeași specie; în această categorie au fost incluse, pe de o parte derivatele de la metafore, de obicei diminutive și augmentative, precum și alte derivate primare și secundare care, deși pot fi de la numele obiectelor, desemnează aceeași specie, circulă adesea în aceeași zonă și intră în concurență cu denumirile metaforice propriu-zise) sau să formeze diverse compuse, în care al doilea element, de regulă tot numele unei varietăți de struguri, nu este metaforă. (Am considerat compus orice unitate stabilă formată, de obicei, din două cuvinte, care capătă un înțeles nou prin dezvoltarea sau contopirea sensurilor elementelor ce intră în noua formație. În stabilirea unor compuse din terminologia viticolă s-a luat în considerație și criteriul răspîndirii cuvintelor. Dacă în aceeași zonă apar doi sau mai mulți termeni simpli, *berbecel* și *auriu*, de exemplu, care denumesc, fiecare în parte, o varietate anume de struguri, dar se întîlnește și combinația *berbecel+auriu*, am considerat pe *berbecel-auriu* compus. Într-un caz precum *berbecel alb*, numele are caracter de sintagmă, deoarece în zonă numai primul termen denumește o varietate de struguri.)

A. Metaforele inanimat pentru inanimat cuprind nume date prin asemănarea cu diferite plante, obiecte, lichide sau părți ale butucului viței de vie.

1. Numele unor varietăți de struguri date prin asemănarea viței de vie și a părților ei componente cu unele plante, fructe și soiuri de fructe, luîndu-se în considerație, în primul rînd, caracteristicile comune ale fructului (formă, culoare, calitate).

1.1. Cuvinte de bază, substantive și adjective, care redau exact numele plantei, al fructului sau al soiului de fructe.

1.1.1. De la nume de plante (unele cuvinte încadrate aici par să sugereze și alte posibilități de explicare; de exemplu, *bumb*, *burdujă*, *purcel* ș.a. se pot asocia și direct cu numele obiectelor respective. Am optat însă pentru includerea lor aici deoarece elementele caracteristice ale varietății de struguri coincid în mare măsură cu însușirile plantei și numai întîmplător ele evidențiază forma sau calitatea obiectului):

aglice adj. (*poamă aglice* = cu boabele dese, mărunte, de culoare albă: Lungani—Iș); **anasón**[7] s.m. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-gălbuie: Dj); **armurár** s.m. (struguri hibrizi, cu boabele alungite, de culoare gălbuie; vița are frunzele mari, lucioase: Balș—Tg. Frumos și Prisăcani—Iș, Gherghești—Vs); **aurícă** s.f., adj. (cu boabele mărunte, rotunde, dese, de culoare albă-gălbuie: Ceplenița—Iș, Tîmburești—Dj, Turburea—Gj; *poamă aurică*: Comarna—Iș); **avrămeásă** adj. (*poamă avrămeasă* = cu boabele mărunte, bătute, dese, de culoare neagră: Corni—Bt, Mădîrjac—Iș); **babánă**[8] s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare neagră: Odobești—Vn, Sarichioi—Tl); **bălăván**[9] s.m. (cf. *bolovan*; cu boabele mari, rare, de culoare neagră: Vl);

[7] NALR. Olt, IV, 263.
[8] GO, 95.
[9] VG.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

berbecel[10], *berbecei* s.m., adj. (cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare ruginie, albă sau verde-gălbuie : Olt., Mh, Ol, Tr, Cotnari—Iș, Huși—Vs, Săveni—Bt ; *berbecei*[11] : Olt., Mh, Tr, Costuleni și Răducăneni—Iș, Huși—Vs ; *strugure berbecel* : Olt., Ol, Mh, Cotnari—Iș ; *poamă berbecel* : Comarna și Deleni—Iș ; *struguri berbecei*[12] : Olt., Mh, Ol, Tr, Huși—Vs) ; **boz** adj. (*poamă boz* = cu boabele mărunte, rotunde, dese, de culoare neagră : Scinteia—Iș) ; **brebenél**[13] s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-gălbuie : Vl) ; **bumb** s.m., adj. (vezi și *bumb* „nasture" ; cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă sau neagră : Bz ; *poamă bumb* : Băcești—Vs) ; **burdújă** s.f., adj. (cf. și *burduj* „burduf" ; cu boabele mari, miezul moale, de culoare albă sau neagră : Focuri—Iș ; *poamă burdujă* : Curtești—Bt, Erbiceni—Iș) ; **buruiánă** adj. (*poamă buruiană* = cu boabele mărunte, rare, de culoare verde-gălbuie : Belcești—Iș) ; **busuióc**[14], **-oácă**, *busuioci* s.m. și f., adj. (cu boabele rotunde, dese, de culoare galbenă-verzuie, albă sau neagră, aromate, cu miros de busuioc : Ab, Ar, Bc, Bt, Bv, Cj, Gl, Ol, Gj, SM, Tl, Vs, Iș ; *bosoioc* : Vs ; *bosuioc* : Gl, Iș ; *busioc*[15] : Gj, Vs ; *busuiog* : Mș, Vs ; *busuioacă*[16] : Ban., Criș., Dobr., Mold., Transilv. ; *bisioacă*[17] : Băcani—Vs, Jijila—Tl, Țibănești—Iș ; *bosiiacă* : Lungani—Iș ; *bosiueacă*[18] : Belcești și Coarnele Caprei—Iș ; *bosîioacă* : Bc, Iș, Tm ; *bosoioacă*[19] : Vs, Erbiceni—Iș ; *bosuioacă*[20] : Mold. ; *busiioacă*[21] : Gl, Iș, Vs ; *busiueacă* : Gîrceni și Laza—Vs ; *busiuoacă*[22] : Tanacu

---

[10] JO, 53 ; H/V, 3^{v}, 16^{r}, 34^{v}, 70^{v}, 97^{v}, 102^{r}, 131^{v}, 134^{v}, 137^{r}, 165^{r}, 185^{v}, 234^{v}, 287^{v}, 293^{v} 296^{v}, 302^{v}, 313^{r}, 319^{r}, 324^{v}, 351^{v}, 380^{v}, 403^{v}, 407^{v}, 433^{v}, 441^{v}, 447^{r}, 458^{r}, 472^{r}, 482^{v} ; H/IX, 55^{v} H/XI, 5^{r}, 16^{r} ; H/XII, 258^{v}, 268^{v} ; H/XIV, 17^{v}, 21^{r}, 64^{v}, 71^{v}, 84^{r}, 103^{r}, 150^{v}, 159^{v}, 173^{r}, 199^{v} HEM, I, 755 ; HEM, II, 2 104 ; D/4547, 4^{v}, 5^{v}, 8^{v}, 12^{v}, 25^{r}, 41^{v}, 73^{r}, 77^{r}, 94^{v}, 101^{v}, 108^{r}, 114^{r} 141^{r}, 173^{r}, 255^{r}, 294^{r}, 308^{r}, 405^{v} ; D/4548, 200^{v}, 232^{r}, 245^{r}, 263^{r}, 291^{r}, 291^{r} ; D/4557, 198^{r}, DV; 11 ; LD, 111 ; VIN, 157 ; NI, 59 ; DA ; GLB, 140 ; DU ; CADE ; FME, I, 428 ; LR, IX, 2, 19 BD, 182 ; NALR. Olt, IV, 262 ; SVR, 19.

[11] H/V, 208^{r} ; H/IX, 17^{v}, 114^{r} ; NALR. Olt, IV, 263.

[12] H/IX, 17^{v}.

[13] NALR. Olt, IV, 262.

[14] JO, 53 ; D/4549, 95^{v} ; D/4551, 298^{r}, 321^{r} ; DA ; DM ; DL, 304.

[15] D/4554, 62^{v}.

[16] BLB, 231 ; H/I, 83^{v} ; H/II, 319^{r} ; H/III, 37^{v}, 47^{v}, 101^{v}, 116^{r}, 151^{v}, 166^{v}, 193^{v}, 260^{v}, 279^{r}, 286^{v}, 305^{v}, 324^{v}, 385^{r} ; H/IV, 175^{v} ; H/VI, 15^{v}, 74^{r}, 93^{v}, 124^{v}, 132^{r}, 171^{r}, 206^{v}, 214^{v}, 277^{v} ; H/VIII$_{1}$, 5^{v}, 18^{v}, 42^{r}, 119^{v}, 141^{v}, 165^{v}, 202^{r}, 273^{v}, 282^{r}, 289^{r}, 310^{r}, 314^{r}, 348^{v} ; H/VIII$_{2}$, 52^{r}, 66^{r}, 73^{r}, 97^{r}, 108^{v}, 117^{r}, 133^{r}, 165^{r}, 192^{v}, 199^{v}, 204^{v}, 213^{r}, 218^{v}, 234^{v}, 240^{r}, 250^{r}, 276^{v} ; H/X, 445^{v} ; 445^{v} ; H/XI, 516^{r} ; H/XII, 19^{r}, 475^{v}, 513^{r} ; H/XIII, 23^{v}, 35^{r}, 125^{v}, 134^{r}, 247^{v}, 268^{v}, 308^{v}, 335^{r}, 387^{v}, 508^{r} ; H/XIV, 358^{v}, 435^{v} ; H/XV, 9^{v}, 15^{r}, 60^{v}, 66^{r}, 88^{v}, 231^{r}, 306^{r}, 328^{v}, 359^{r}, 399^{v} ; H/XVI, 65^{v}, 112^{r}, 142^{v}, 146^{r}, 150^{v}, 171^{v}, 207^{r}, 223^{v}, 247^{r}, 258^{r}, 271^{r}, 280^{r}, 287^{r}, 294^{v}, 309^{v}, 328^{r}, 349^{r}, 402^{r}, 444^{r} ; H/XVII, 61^{r}, 90^{v}, 305^{v} ; H/XVIII, 3^{r}, 70^{v}, 241^{v}, 301^{v} ; V, 86 ; D/4545, 226^{r} ; D/4549, 10^{r}, 25^{r}, 51^{v}, 53^{v}, 101^{r}, 130^{r}, 140^{r}, 162^{r}, 170^{r}, 204^{r}, 235^{v}, 262^{v}, 273^{v} ; D/4550, 1^{r}, 128^{v}, 136^{v}, 145^{v}, 160^{v}, 251^{v} ; D/4551, 65^{v}, 199^{r}, 293^{r}, 301^{v}, 312^{v}, 317^{r}, 346^{r}, 375^{v}, 399^{v}, 403^{v}, 411^{r}, 415^{v}, 420^{r}, 424^{r}, 461^{r}, 477^{r}, 496^{r}, 505^{v}, 509^{v}, 517^{v}, 552^{r} ; D/4552, 14^{v}, 22^{v}, 36^{v}, 90^{r}, 97^{r}, 121^{v}, 129^{r}, 136^{v}, 149^{v}, 151^{r}, 201^{v}, 204^{r}, 213^{v}, 216^{v}, 229^{r}, 267^{r}, 276^{v}, 281^{v}, 287^{v}, 289^{r}, 296^{v}, 370^{r}, 384^{r}, 442^{v}, 446^{v}, 452^{v}, 456^{r}, 470^{v}, 496^{r}, 502^{r}, 510^{r}, 515^{r} ; GN, 273 ; VV, 54 ; NI, 6 ; VIN, 169 ; PI, 217 ; DA ; GLB, 140 ; ILM, 199 ; DC, 711 ; PP, 339 ; SFI, 340 ; CADE ; FME, IV, 685 ; DL, I, 304 ; DM ; BD, 182 ; LTR, 17, 143 ; DEX ; SVR, 26.

[17] D/4553, 78^{v}.

[18] H/VIII$_{1}$, 108^{v}.

[19] D/4551, 528^{r}.

[20] H/III, 226^{r} ; H/VI, 15^{r}, 80^{r} ; H/VIII$_{2}$, 114^{v} ; H/XV, 335^{v}, 390^{v} ; H/XVI, 159^{r} ; D/4549 44^{v} ; D/4551, 357^{v}, 500^{v} ; D/4552, 431^{r}.

[21] H/III, 129^{v}.

[22] D/4551, 323^{v}.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

și Zorleni—Vs ; *busîioacă* : Bc, CS, Iș, Vs ; *busoioacă*[23] Iș ; *busuioasă* : Sj ; *busuioci*[24] : Bc, Bt, Iș, Nț, Sb, Vs ; *bosuioci*[25] : Gl, Iș ; *strugur busuioc*[26] : Iș, Vs ; *strugure busuioc*[27] : Br, Iș, Tl ; *strugure busiioc*[28] : Vs ; *strugure busuioacă*[29] : Iș, Vs ; *struguri busuioci*[30] : Ab, Bt, Iș, Vs ; *struguri busiioc*[31] : Vs ; *struguri de bosuioacă*[32] : Bt, Iș ; *poamă busuioacă*[33] : Mold., Bz, Tl; *poamă busiacă*[34] : Bc ; *poamă bosiioc*[35] ; Bălțați—Iași ; *poamă bosuioacă*[36] : Mold. ; *poamă bosiioacă*[37] : Iș, Vs ; *poamă busoioacă* : Mold. ; *poamă busuioc*[38] : Bt ; *strugure de poamă busuioacă*[39] : Bc, Gl ; *struguri cu poamă busuioacă*[40] : Bt, Iș, Vs; *struguri de poamă busuioacă*[41] : Bc, Bt, Iș, Vs ; *struguri de poamă busueacă*[42] : Hîrlău și Scobinți—Iș) ; **candelúță** s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuie : Corni și Răchiți—Bt) ; **căldáre** s.f. (cu boabele alungite, mărunte, de culoare albă-gălbuie : Lechința—BN) ; **căldărúșă**[43] s.f., adj. (cu ciorchinele lung, ramificat, cu boabele rare, rotunde, apoase, de culoare neagră sau albă-gălbuie : Dobr., Olt., Bt, Bz, Gl, Iș, Ph, Vs ; *caldarușă*[44] : Bt, Tl ; *caldărușă*[45] : Bt, Gl ; *poamă căldărușă*[46] : Mold. ; *poamă caldărușă*[47] : Gl, Corni—Bt) ; **călúgăr** s.m. (cu boabele mărunte, rotunde, de culoare cenușie : Mș) ; **chipăruș** s.m. (cu boabele alungite, mărunte, de culoare galbenă-verzuie : Duda—Epureni—Vs) ; **chitoáșcă** adj. (de la *pitoașcă* ; *poamă chitoașcă* = cu boabele mari, de culoare albă : Hadîmbu—Mogoșești—Iș, Solonț—Bc) ; **cîrmíz**[48] s.m. (cu boabele mărunte, de culoare roșie sau neagră : Lungani—Iș) ; **coádă** s.f., adj. (cu ciorchinele alungit, cu boabele mari, turtite, cu pielița tare,

---

[23] H/VIII$_2$, 89^v.
[24] D/4550, 303^v ; D/4551, 295^r, 337^r ; D/4552, 220^r.
[25] H/VI, 63^r.
[26] H/XV, 368^v.
[27] H/I, 234^v.
[28] DA.
[29] H/XV, 263^v.
[30] H/III, 462^v ; H/XIII, 9^v, 206^v, 216^v ; H/XV, 80^v, 514^v.
[31] H/VI, 49^r.
[32] H/I, 55^r.
[33] IP, 254 ; CIHAC ; BLB, 231 ; H/I, 33^r ; H/III, 139^r, 208^r ; H/VI, 23^r, 44^r, 198^v ; H/VIII$_1$, 18^v, 96^v, 213^r ; H/VIII$_2$, 141^r, 296^r ; H/XII, 215^v ; H/XIII, 2^v, 35^r, 64^r, 216^v, 225^r, 228^r, 324^v, 371^v, 404^v, 445^v ; H/XIV, 374^r ; H/XV, 50^r, 142^v, 214^r, 263^v, 274^r, 342^r, 423^v ; H/XVI, 280^r ; D/4551, 104^r, 331^r, 471^v ; D/4552, 74^r, 174^v, 208^v ; DV, 10 ; DS ; BARCIANU ; TDRG ; DA ; CADE ; BD, 182.
[34] H/X, 129^v.
[35] H/VIII$_1$, 236^v.
[36] H/III, 486^v ; H/VIII$_1$, 296^r ; D/4552, 403^r.
[37] H/VIII$_2$, 31^r.
[38] CN, 969.
[39] H/XIII, 468^v
[40] H/XV
[41] H/I, 1
[42] H/VI

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

de culoare albă sau neagră : Plugari și Șipote—Iș ; *strugure coadă* : Nicorești—Gl ; *poamă coadă* : Focuri—Iș, Huși—Vs, Odobești—Vn) ; **coconíță**[49] s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Olt., Ag, Db, Cucuteni—Iș ; *cuconiță*[50] : Olt., Bosia și Ruginoasa—Iș ; *strugure coconiță* : Dj, Călinești—Ag ; *poamă cuconiță* : Blăgești—Pașcani—Iș) ; **copác** adj. (*poamă copac* = cu ciorchinele mare, conic, cu boabele mari, lunguiețe, de culoare albă sau neagră : Ciurea și Stolniceni-Prăjescu—Iș) ; **crăiásă**[51] s.f. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă : Ab, Stănilești—Vs, Tomești—Iș, Vișlea—Bv) ; **crăíță**[52] s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Iș, Mînărade—Blaj—Ab, Tudora—Bt; *poamă crăiță* : Ceplenița și Cotnari—Iș) ; **cruciulíță**[53] s.f., adj. (cu ciorchinele mare, lung, subțire și tare, cu boabele dese și lungi, de culoare albă sau neagră : Mold., Munt., Olt. ; *strugure cruciuliță* : Dj, Ol ; *poamă cruciuliță* : Mold.) ; **drăghină**[54] s.f. (de la *drăghină* ; cu boabele lunguiețe, de culoare gălbuie, albă-cenușie sau roz : Ph, Ciurbești—Miroslava—Iș) ; **drăgáică** s.f. (cu boabele mărunte, rare, apoase, de culoare gălbuie : Ph) ; **gălúșcă** s.f. (vezi și *gălușcă* „sarma" ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare verzuie : Scorțeni—Bc ; *gălúșă* : Plugari—Iș, Scorțeni—Bc) ; **gherghină** s.f., adj. (cu boabele mari, rare, de culoare roz : Deleni—Iș, Leorda—Bt ; *gheorghină*[55] : Corni—Bt ; *poamă gherghină* : Ceplenița—Iș) ; **hrib** adj. (*poamă hrib* = cu boabele mari, de culoare albă : Curtești—Bt, Strunga—Iș) ; **iépure**[56] s.m., adj. (cu ciorchinele alungit, cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-cenușie : Ol, Tr, Cotnari—Iș, Jugurei—Ph ; *poama iepurelui* : Ștefănești—Bt) ; **împărăteásă** s.f. (cu boabele mari, de culoare albă : Andrieșeni—Iș, Ripiceni—Bt) ; **joiánă**[57] s.f. (cu boabele mărunte, bătute, cu gust tămîios, de culoare albă : Aroneanu și Victoria—Iș, Pietroasele—Bz) ; **lăcrămioáră**[58] s.f. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă : Tr, Cîrlogani—Ol, Deleni—Iș) ; **lămîiță**[59] s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuie : Il, Probota—Iș, Răchiți—Bt) ; **luminoásă**[60] s.f., adj. (cu boabele mărunte, lucioase, de culoare albă : Gl, Iș, Pietroasele—Bz, Podgoria—Tătaru—Ph, Sanislău—SM ; *poamă luminoasă* : Iș, Nicorești—Gl, Odobești—Vn) ; **măzăríche** s.f. (cu ciorchinele ramificat, cu mulți cîrcei, cu boabele mărunte, de culoare neagră : Ct, Mileanca—Bt, Vlădeni—Iș ; *masariche*[61] și *mazariche* : Ct) ; **mieșunícă** s.f. (cu boabele mărunte, rare, de culoare verzuie, cu miros de micșunea : Ag) ; **mieluș́él,** *mieluș́ei* s.m., adj. (cu boabele mărunte, bătute pe ciorchine, de culoare albă-gălbuie : Ag, Mh ; *mielu-*

[49] DAME
[50] NI, 7
[51] H/XV
[52] H/VI

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

șei[62] : Mh, Sadova—Dj ; *strugure mielușel* : Leordeni—Ag ; *struguri mielușei* : Mh, Mănești și Runcu—Db) ; **miță**[63] s.f. (cu boabele rotunde, mărunte, bătute, de culoare cenușie : Gj) ; **motocél**, *motocei* s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare gălbuie : Iș) ; **oiță**[64] s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare cenușie : Bt, Dumitra—BN) ; **parágină** adj. (*poamă paragină*[65] = cu strugurii rari, cu boabele mărunte, de culoare albă : Bt, Ceplenița—Iș) ; **păsățél**[66] s.m. (cu boabele mărunte, bătute, apoase, de culoare galbenă-verzuie : Br, Cl, Il ; *pasațel*[67] : Cosîmbești—Il ; *pisățel*[68] : Cl, Il, Cireșu—Br) ; **pătrunjél** s.m. (cu boabele mărunte, rare, turtite, de culoare verde-gălbuie : Tm) ; **pisicúță**[69] s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Tr, Coșereni—Il, Potcoava și Scornicești—Ol) ; **pinișoáră** s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-gălbuie : Mh, Crușeț—Gj ; *poamă pinișoară* : Gorban—Iș) ; **plop**[70], *plopi* s.m., adj. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mari, rare, acre, uneori mici și dese, de culoare roșie, albă-verzuie sau albicioasă : Ol, Vl, Denleni—Iș ; *plopi* : Br ; *poamă plop* : Santa Mare—Bt) ; **pom**[71] s.m. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă-verzuie sau neagră : Dj) ; **purcél**[72], *purcei* s.m., adj. (cu boabele mari, dese, puțin alungite, de culoare albă : Ag, Gj ; *purcei*[73] : Gj, Mh ; *strugure purcel* : Mh ; *struguri purcei* : Mh) ; **rárițǎ**[74] s.f. (cu boabele rare, lunguiețe, de culoare albă-gălbuie : Gj, Corcova—Mh ; *reriță*[75] : Gj) ; **roșiór, -oáră**, *roșiori* s.m. și f., adj. (cu ciorchinele cilindric, cu boabele dese, alungite, de culoare roz-închis, cu nuanțe roșii la coacere ; *roșior* : Dj, Ol ; *roștor*[76] : Dj, Ianca—Ol ; *roșioară*[77] : Olt., Gr, Mh, Ol, Ph, Tr, Vl, Curtești—Bt, Urechești—Bc, Vînători—Iș ; *roștoară*[78] : Olt., Ol, Tr ; *roșiori* : Dj, Ol, Tr, Seimeni—Ct ; *roșiori* : Dj, Ol, Tr ; *strugure roșior* : Dj, Ol ; *poamă roșioară* : Bc, Bt ; *struguri roșiori* : Dj, Tr) ; **siminóg**[79] s.m. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare albă-gălbuie sau neagră : Cl, Il, Tl) ; **stelúță** s.f. (vezi și *stea* + suf. *-uță* ; cu boabele mărunte, lunguiețe, de culoare albă-verzuie : Cîrlig—Popricani și Dagîța—Iș) ; **tămíică** s.f. (=*tămîiță* : Tm, Corni—Bt ; *tămăică* : Tm ; *tămănică*[80] : Tm) ; **tămíie** s.f. adj. (cu boabele rotunde, cărnoase, dese, de culoare verzuie, albă sau neagră,

---

[62] H/IX, 135r.
[63] D/4547, 224v.
[64] GLB, 140 ; BD, 182.
[65] H/I, 33r.
[66] DLR. (Se trimite greșit la H/VII, 130 unde este *pisățel*.)
[67] D/4546, 125r.
[68] H/VII, 130v ; BD, 182.
[69] H/XIV, 300r ; D/4548, 222r, 320r, 367v ; DLR.
[70] D/4547, 393r ; D/4548, 207r ; VIN, 140 ; NI, 85 ; NALR. Olt, IV, 263.
[71] NALR. Olt, IV, 263.
[72] D/4547, 236v ; D/4548, 167v.
[73] H/IX, 17v, D/4547, 197v.
[74] D/4547, 176r, 177v.
[75] D/4547, 236v.
[76] NALR. Olt, IV, 263.
[77] JO, 53 ; H/V, 81r, 121v, 208r ; H/XI, 177r ; H/XIV, 64v, 71v, 199v, 444r ; IIEM, II, 2 104 ; D/4546, 247r ; D/4547, 62r, 255r, 308r ; D/4548, 232r, 245r, 263r, 291r, 381v ; VV, 54 ; DDRF ; NI, 62 ; FME, I, 493 ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; MDE, 819 ; DLR ; DEX ; DPBA, 328 ; NALR. Olt, IV, 262—263 ; SVR, 117.
[78] NALR. Olt, IV, 263.
[79] H/XIV, 395v.
[80] D/4554, 361v.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

aromate, cu miros pătrunzător de tămîie : Ceptura, rească—Ph, Luncaviţa—Tl, Oţeleni şi Scobinţi—Iş liţel—Tl, Valea Călugăreasc㠗Ph ; *poamă tămîie* : şi Tg. Frumos—Iş) ; **tămîioárá**[91] s.f., adj. (cu boabel tute, de culoare albă sau cenuşie : Ban., Criş., Olt., Mogoşeşti şi Miroslava—Iş, Pîhneşti—Vs ; *tămăioar* şeţu—Bz ; *tămuioară*[83] : Ol, Tr, Ar, Topoloveni—Ag ; *tămîioară* : Iş) ; **tămîioásă** s.f., adj. (vezi şi *tămîie* - *tămîioasă*[85] : Ban., Mold., Munt., Olt., Ar, SM şi izo *ioasă*[86] : Gj ; *tamieoasă*[87] : Ol ; *tamioasă* : cf. H/III, 22 Vn ; *tămăioasă*[89] : Mh, Ph ; *tămioasă*[90] : Gj ; *tămuie* Dj, Tr, Vl ; *tămuioază*[93] : Tr ; *temiioasă*[94] : Dj, Gj ; *tim* Mh ; *tomîioasă* : Comarna—Iş ; *poamă tămîioasă*[97] : *ioasă*[98] : Iş, Vs ; *poamă tămăioasă*[98a] : Mold. ; *poamă struguri tămîioasă*[99] : Munt., Gl, Vn) ; **tămîiţă**[100] s.f., a

[81] H/IX, 69ᵛ, 114ᵛ ; H/XIV, 71ᵛ, 222ᶜ ; H/XVIII, 40ᶜ, 260ᵛ VV, 54 ; LD, 111 ; DS, 34 ; BM, 360 ; NALR. Olt, IV, 262 ; DL

[82] H/XIV, 415ᵛ.

[83] H/XVIII, 291ᵛ.

[84] D/4553, 91ᵛ.

[85] BA, 351 ; POLIZU ; BLb, 94 ; EV, 35 ; AT, 132 ; BLB, 284ᶜ, 342ᵛ, 381ᵛ, 401ᵛ, 414ᵛ ; H/II, 11ᵛ, 57ᵛ, 87ᶜ, 116ᶜ, 125ᶜ, 165ᶜ, H/III, 47ᵛ, 101ᵛ, 151ᵛ, 166ᵛ, 399ᶜ, 448ᶜ ; H/IV, 8ᶜ, 26ᶜ, 52ᵛ, 83ᶜ, 1(16ᶜ, 81ᶜ, 88ᵛ, 97ᵛ, 137ᶜ, 165ᶜ, 185ᶜ, 380ᵛ, 433ᵛ ; H/VI, 74ᶜ, 80ᶜ, 171 67ᵛ, 83ᶜ, 119ᵛ, 130ᵛ, 147ᵛ, 257ᶜ, 313ᵛ, 437ᵛ ; H/VIII$_1$, 18ᵛ ; H/IX, 4 26ᶜ, 39ᶜ, 46ᶜ, 84ᵛ, 95ᵛ, 115ᵛ, 130ᶜ, 177ᶜ, 191ᵛ, 259ᶜ, 267ᵛ, 273ᵛ, 311 H/XII, 19ᶜ, 92ᶜ, 105ᶜ, 114ᶜ, 132ᶜ, 136ᶜ, 215ᵛ, 258ᵛ ; H/XIII, 125ᵛ, 29ᵛ, 84ᶜ, 103ᶜ, 105ᵛ, 199ᵛ, 358ᵛ, 477ᶜ ; H/XV, 306ᶜ, 335ᵛ ; H/XVI, 400 ; HEM, I, 463 ; HEM, II, 2 104 ; D/4545, 1ᵛ, 28ᶜ, 51ᶜ, 101ᶜ, 12 223ᶜ, 228ᵛ, 236ᵛ, 240ᵛ, 248ᵛ, 252ᵛ ; D/4546, 21ᵛ, 73ᵛ, 99ᵛ, 102ᵛ, 105 280ᶜ, 340ᵛ, 352ᵛ ; D/4547, 4ᵛ, 5ᵛ, 8ᵛ, 12ᵛ, 108ᵛ, 125ᶜ, 137ᵛ, 171ᵛ, 173 224ᵛ, 244ᶜ, 269ᵛ, 316ᶜ, 367ᶜ, 388ᶜ, 393ᶜ, 400ᵛ, 410ᵛ, 422ᵛ, 427ᶜ, 431ᵛ, 133ᵛ, 145ᶜ, 167ᵛ, 175ᵛ, 200ᵛ, 245ᶜ, 263ᶜ, 291ᶜ, 320ᶜ, 350ᶜ, 359ᵛ ; D/4 D/4550, 1ᶜ, 18ᵛ, 40ᶜ, 74ᵛ, 81ᵛ ; D/4551, 319ᶜ, 331ᶜ, 477ᶜ ; D/4552, 90 D/4553, 34ᶜ, 44ᶜ, 49ᵛ, 396ᶜ, 418ᶜ, 425ᶜ, 468ᵛ ; D/4547, 38ᵛ, 131ᵛ, 19 GN, 273 ; MB, 89 ; RCM, 483 ; NI, 6 ; VIN, 138 ; BARCIANU ; T 217 ; DA ; GLB, 140 ; DU ; DC, 711, 795 ; SFI, 340 ; PP ; CAL 635 ; DM ; CDER ; DL, IV, 398 ; GO, 95 ; LTR, 17, 143 ; DEX DLR ; SVR, 131.

[86] IP, 261 ; D/4547, 236ᵛ.

[87] D/4548, 207ᶜ.

[88] IM, 369, 439 ; IP, 263.

[89] COSTINESCU ; CN, 969 ; DDRF ; NALR. Olt, IV, 2

[90] D/4547, 41ᵛ.

[91] H/I, 187ᵛ.

[92] H/XIV, 64ᵛ.

[93] H/XIV, 186ᶜ.

[94] LMs, *Glosar*, 395.

[95] *Ibidem* (*thymioasă*).

[96] DC, 711.

[97] BLB, 231 ; H/II, 208ᶜ ; H/VI, 44ᶜ ; H/XIII, 2ᵛ, 324ᶜ ; TDRG ; DV, 10 ; DS, 34 ; VIN, 144 ; BD, 182.

[98] COSTINESCU, 127.

[98a] CN, 969 ; DDRF.

[99] POLIZU ; H/VII, 75ᵛ, 504ᶜ.

[100] H/II, 281ᶜ ; H/XI, 326ᶜ ; H/XIV, 444ᶜ ; H/XVIII, 3ᶜ ; 289ᶜ ; BD, 182; DLR.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09

bătute, de culoare albă : Dobr., Munt., Ab, CS, Tm, Lespezi—Iș, Fruntișeni—Vs ; *tămăiță*[101] : Ct, Năeni—Bz, Niculițel—Tl, Tătaru—Ph ; *tămăniță*[102] : Tm ; *poamă tămîiță*[103] : Chilia Veche și Luncavița—Tl, Gorban și Valea Seacă—Iș, Periam—Tm, Răchiți—Bt) ; **tei**[104] s.m. (cu vițele groase, lemnoase, cu frunza lată, cu boabele mari, de culoare albă-verzuie : Ban., Dobr., Gl, Hd) ; **zîrnă** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dulci-amărui, de culoare neagră : Fruntișeni—Vs ; *zărnă* : Bt ; *poamă zîrnă* : Belcești și Popricani—Iș ; *poamă zărnă* : Bt).

1.1.1.1. Metafore urmate de determinări : **berbecel** : *berbecel alb*[105] (Dj, Mh, Ol), *berbecel mare*[106] (Dj, Mh), *berbecel mărunt*[107] (Dj, Mh), *berbecel mic*[108] (Mh), *berbecel negru* (Il, Ol), *berbecel prăjit*[109] (Mh) ; **burdujă** : *burdujă neagră* (Focuri și Gropnița—Iș) ; **busuioc, -oacă** : *busuioc alb* (Iș, Tl), *bosoioc alb* (Iș, Vs), *busuioc de Bohotin*[110] (Vs), *busuioc negru* (Bt, Iș), *busuioc negru de Bohotin*[111] (Iș, Vs), *bosoioc negru* (Vs), *bosoioc vînăt* (Iș), *bosuioc negru* (Iș), *busuioacă albă*[112] (Dobr., Mold., Tm), *bostioacă albă* (Bc), *bosuioacă albă* (Mold.), *bustioacă albă* (Bc, Iș, Vs), *busuioacă de Bohotin*[113] (Vs), *busuioacă de iarnă*[114] (Huși—Vs), *busuioacă de Moldova*[115] (Dobr., Mold), *busuioacă de Muntenia*[116] (Sb, Tm), *busuioacă de Valea Călugărească*[117] (Bz, Ph), *busuioacă mare* (Ab, Bc, Bt), *busuioacă mică* (Ab, Bt), *busuioacă moldovenească* (Vs), *busuioacă neagră*[118] (Dobr., Mold., Tm), *busuioacă roz* (Iș, Vs), *busuioacă roz de Bohotin*[119] (Huși—Vs), *busuioacă roz de Moldova*[120] (Mold.), *busuioacă roză*[121] (Mold.), *busuioacă roză de Bohotin*[122] (Iș, Vs), *busuioacă roză de Moldova*[123] (Mold.), *poamă busuioacă albă*[124] (Iș), *poamă busuioacă neagră* (Bc, Iș), *struguri de poamă busuioacă albă*[125] (Vs) ; **căldăruș(ă)** : *căldăruș(ă) albă*[126] (Gl, Tl, Băcești—Vs), *căldăruș(ă) neagră*[127] (Gl, Tl), *caldaruș(ă) albă*[128] (Tl, Dersca—Bt), *caldaruș(ă)*

---

[101] H/II, 289[r] ; D/4553, 447[r].
[102] D/4554, 361[v].
[103] H/XIV, 463[r].
[104] H/II, 243[r] ; H/III, 385[r] ; H/XVII, 305[v] ; D/4549, 211[r] ; BD, 182 ; DLR.
[105] H/V, 256[r], 272[v] ; H/XIV, 186[r] ; NI, 6 ; NALR. Olt, IV, 263.
[106] VIN, 132.
[107] H/V, 248[r].
[108] IMeh, 41.
[109] *Ibidem*.
[110] TI, 29.
[111] TR, 6.
[112] BBH, 148.
[113] HO, 11 ; DER, IV, 616 ; BD, 182 ; MDE, 131 ; SVR, 26.
[114] HUȘI, 85.
[115] BT, 413 ; SVR, 27.
[116] VVC, 24.
[117] ȚV, 154.
[118] CNS, 647.
[119] CA, 374.
[120] An. ICVV, I, 56.
[121] NVS, 304.
[122] CNS, 647.
[123] *Ibidem*, 480.
[124] H/VIII$_2$, 15[r].
[125] H/XV, 49[v].
[126] H/XIV, 444[r].
[127] H/III, 226[r] ; H/XIV, 444[r] ; D/4549, 181[r], 255[r].
[128] D/4553, 78[v].

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

neagră[129] (Tl, Dersca și Ibănești—Bt), *poamă căldărușă albă* (Leord Somova—Tl), *poamă căldărușă neagră*[130] (Gl, Odobești—Vn); **că** *călugăr sur* (Mș); **cruciuliță**: *cruciuliță albă* (Olt., Deleni și Răducănen *cruciuliță neagră* (Dj, Cotnari—Iș); **siminoq**: *siminoq galben* (Borce Niculițel—Tl), *siminoq negru*[131] (Luncavița și Niculițel—Tl); **tămîie**: *albă* (Lungani—Iș), *tămîie de butuc* (Dersca—Bt, Goești—Lungani și jac—Iș), *tămîie de Moldova* (Costești—Tg. Frumos, Ipatele și Popeșt *tămîie de poamă* (Belcești și Țibana—Iș), *tămîie neagră* (Niculițel—T binți—Iș, Stănilești—Vs), *tămîie roz* (Valea Călugărească—Ph); **tămî** *tămîioară albă* (Corcova—Mh, Topoloveni—Ag), *tămîioară neagră* (T veni—Ag), *tămîioară roșie* (Simburești—Ol), *tămuioară roșie*[132] (Tr, Ianca **tămîioasă**: *tămîioasă albă*[133] (Ag, Bz, Ct, Dj, Iș, Ol, Ph, Vl), *tămîioas de Boholin*[134] (Huși—Vs, Răducăneni—Iș), *tămîioasă albă de Drăgă* (Dj, Vl), *tămîioasă altoită*[135] (Vl), *tămîioasă bună*[137] (Ianca—Ol, T rești—Dj), *tămîioasă cu struguri negri*[138] (Dumitra—BN), *tămîioasă c guri roșii*[139] (Dumitra—BN), *tămîioasă de Alexandria*[140] (Gr), *tămîio august*[141] (Murfatlar—Ct, Șegarcea—Dj), *tămîioasă de Boholin*[142] (Huși *tămîioasă de Dealul Mare*[143] (Bz, Ph), *tămîioasă de Drăgășani*[144] (Dj, C *tămîioasă de la Pietroasele*[145] (Bz), *tămîioasă de Moldova*[146] (Dobr., Transilv., Iș, Huși—Vs, Odobești—Vn, Șendriceni—Bt), *tămîioasă de tenia*[147] (Ab, Dj, Ph, Tl), *tămîioasă de Odobești*[148] (Vn), *tămîioasă de Pietr* (Ph), *tămîioasă de Pietroasele* (Ag, Br, Bz, Ph), *tămîioasă galbenă*[150] (I *tămîioasă galbină*[151] (Ph), *tămîioasă mare* (Ianca—Ol), *tămîioasă mică*[15 *tămîioasă neagră*[153] (Munt., Olt., Ct, Iș), *tămîioasă roșie*[154] (Dj, Iș, Ol *ioasă roz*[155] (Vs, Romos—Hd), *tămîioasă roz de Boholin*[156] (Huși—V

---

[129] *Ibidem.*
[130] H/XI, 516[r].
[131] H/XIV, 395[v].
[132] H/XIV, 186[r].
[133] H/XII, 202[v]; NI, 7; GO, 100; NALR. Olt, IV, 263; SVR, 131.
[134] CVS, 281.
[135] B, 592; LTR, 17, 143.
[136] NALR. Olt, IV, 262.
[137] DCp.
[138] RP, 1936, nr. 314, 6.
[139] *Ibidem.*
[140] Amp, V, 207.
[141] AP, 40.
[142] NVS, 304; DER, IV, 616; BD, 182; MDE, 928; SVR, 132.
[143] RVP, 1914, nr. 31—32, 387.
[144] AP, 22; SVR, 132.
[145] ȚV, 228.
[146] AP, 22; SVR, 132.
[147] HO, 1; LTR, 17, 143; SVR, 132.
[148] TR, 10.
[149] ȚV, 154.
[150] H/XII, 19[r]; NI, 7; GO, 95.
[151] H/V, 34[v].
[152] VIN, 142.
[153] NI, 7; BD, 182; GO, 95; NALR. Olt, IV, 263.
[154] H/V, 34[v].
[155] CVS, 281.
[156] *Ibidem.*

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

mîioasă rozã[157] (Iș, Greaca—Gr), Leorda—Bt), *tămîioasă roză de Moldova*[158] (Greaca—Gr, Odobești—Vn), *tămîioasă verde*[159] (Dj, Vl), *tămîioasă violetă*[160] (Greaca—Gr), *tamîioasă vînătă*[161] (Vs), *tămîioasă vînătă de Boholin*[162] (Vs, Niculițel—Tl, Odobești—Vn), *tamîioasă galbenă*[163] (Vn), *tamîioasă verde*[164] (Vn); **tămîiță**: *tămîiță albă*[165] (Tm, Alimanu și Lipnița—Cl).

1.1.1.2. Metafore în compuse: **berbecel**: *berbecel-auriu*[166] (cu boabele mari, de culoare gălbuie: Dj), *berbecel-bătut*[167] (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă: Mh), *berbecel-ruginit*[168] (cu boabele dese, de culoare ruginie: Dj, Tr, Vl), *berbecel-ruginos*[169] (=*berbecel-ruginit*: Dj), *berbecel-verde*[170] (cu boabele mari, de culoare verde-gălbuie: Dj), *berbecel-vînăt*[171] (cu boabele mărunte, de culoare vineție: Dj); **busuioacă**: *busuioacă-grasă* (cu boabele mari, de culoare gălbuie: Ceplenița și Răducăneni—Iș), *busuioacă-românească* (cu boabele mari, de culoare albă sau neagră: Mold.), *busuioacă-verde* (cu boabele mari, de culoare verzuie: Ciurea și Ruginoasa—Iș), *busuioacă-vînătă* (cu boabele mărunte, de culoare vînătă: Bt, Iș, Vs); **coadă**: *coadă-grasă*[172] (cu boabele turtite, mari, cu pielița groasă, de culoare albă: Dobr., Horlești—Iș, Mileanca—Bt); **roșioară**: *roșioară-rară*[173] (cu boabele mari, rare, de culoare roșie: Dj, Corcova—Mh), *roșioară-roșie*[174] (cu boabele dese, de culoare roșie-închisă: Dăbuleni—Dj), *roșioară-roză*[175] (cu boabele mărunte, de culoare roșie deschisă: Sadova—Dj), *roșioară-verde*[176] (cu boabele mărunte, de culoare verde pînă la coacere: Dăbuleni—Dj), *roșioară-vînătă*[177] (cu boabele mari, rare, de culoare roșie-vinețic: Drăgășani—Vl, Șegarcea—Dj); **tămîioasă**: *tămîioasă-bulgărească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă, cu miros de tămîie: Bolotești—Vn), *tămîioasă-delavară* (cu boabele mărunte, dese, cu miros de tămîie: Nț, Deleni—Iș), *tămîioasă-hămburg*[178] (cu boabele mari, rare, ușor sferice, de culoare neagră, cu miros de tămîie: Adămuș—Ms, Comarna—Iș, Seini—Mm), *tămîioasă oltenească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă, cu miros de tămîie: Șegarcea—Dj), *tămîioasă-otonel*[179] (cu boabele mărunte, dese, cu miros de tămîie: Ab, Dj, Iș și izolat în Dobr. și Munt.),

---

[157] Amp, III, 620.
[158] CA, 374; LTR, 17, 143.
[159] NI, 7; GO, 95.
[160] Amp, III, 615.
[161] CVȘ, 281.
[162] Amp, III, 615; LTR, 17, 143.
[163] IP, 263.
[164] IP, 264.
[165] H/X
[166] Dv,
[167] IMel

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

tămîioasă-otonelă[180] (=*tămîioasă-otonel*: Vl), *tămîioasă-românească*[181] (cu boabele mari, dese, de culoare albă sau neagră, cu miros de tămîie: Mold., Munt., Olt., Transilv. și izolat în toată țara), *tămîioasă-transilvană* (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-verzuie, cu miros de tămîie: Sb), *tămîioasă-ungurească* (cu boabele mari, rare, de culoare albă-verzuie, cu miros de tămîie: Bolotești—Vn, Nicorești—Gl), *tămăioasă-hamburg* (=*tămîioasă-hamburg*: Bz, Ph), *tămăioasă-otonel* (=*tămîioasă-otonel*: Ph), *tămăioasă-pașalută* (cu boabele rotunde, mărunte, de culoare aurie, cu miros de tămîie: Fîntînele și Valea Călugărească—Ph), *tămăioasă-românească* (=*tămîioasă-românească*: Ph).

1.1.1.2.1. Metafore în compuse urmate de determinări: **busuioacă**: *busuioacă-grasă albă* (Cotnari—Iș), *busuioacă-vînătă de Boholin*[182] (Vs).

1.1.1.2.2. Metafore urmate de determinări în compuse: **berbecel**: *berbecel alb-mărunt*[183] (cu boabele mărunte, rare, de culoare albă: Dj), *berbecel mare-ruginit*[184] (cu boabele mari, rare, de culoare ruginie: Dj, Tr); **tămîioasă**: *tămîioasă albă-românească*[185] (=*tămîioasă-românească*: Ag, Ph, Vl), *tămîioasă neagră-turcească*[186] (cu boabele mari, cărnoase, de culoare neagră: Oltina—Ct, Somova—Tl), *tămîioasă românească-grasă*[187] (=*tămîioasă-românească*: Cotnari—Iș).

1.1.1.3. Derivate: **boz**: *bozoáică* (Bt), *bozoáie* (Flăminzi—Bt), *poamă bozáică* (Focuri—Iș), *poamă bozoáică* (Bt, Vlădeni—Iș), *poamă bozoáie* (Plugari—Iș), *poamă bozoiță* (Gorbănești—Bt); **bumb**: *bumbișór* (Dumești și Osoi—Comarna—Iș, Poenești—Vs), *bumbișoáră* (Bt, Comarna—Iș); **busuioc, -oacă**: *busuiocésc* (Ab, Cireșu—Br, Dumești—Iș), *busuiocésti* (Ab, Br, Mș), *busueccáscă*[188] (Ab, Brăești și Corni—Bt, Liteni—Sv), *busuioáscă*[189] (Lierți—Gl), *busuioceáscă* (Mădîrjac—Iș), *busuiociță* (Victoria—Iș), *strugure busuiocésc*[190] (Ab, Bz, Lețeani—Iș), *strugure busiocésc*[191] (Vs), *poamă busuioceáscă* (Dumești—Iș), *struguri busuiocésti*[192] (Ab, Br, Bz, Mș, Comarna—Iș, Huși—Vs); **copac**: *copăcél*[193] (Bc, Dj, Gj, Iș, Vs, Broscăuți, Prăjeni și Trușești—Bt, Vișoara—Nț), *copăceáncă* (Bt, Crăești—Nț, Folțești—Gl, Gherghești—Vs, Ștefan cel Mare—Bc, Volovăț—Sv), *copăceáncă*[194] (Ct, Iș, Ph, Corodești—Gherghești—Vs, Frumușița—Gl, Păltiniș—Bt), *poamă copăceáncă* (Bt), *poamă copăceáncă* (Iș); **hrib**: *poamă hribăciță* (Mogoșești—Iș), *poamă hriboáică* (Miroslava—Iș), *poamă hribuță* (Grajduri—Iș); **iepure**:

[180] NALR, Ol, IV, 282.
[181] IV, [illegible]; SVR, 132.
[182] CA, [illegible]
[183] NL [illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

iepureáscă[195] (Bz, Ph, Cireșeni—Cotnari—Iș), *iepuroáică*[196] (Br, Bz, Ph, Românești—Bt, Șcheia—Iș) ; **joiană** : *joenícă*[197] (Huși și Vutcani—Vs, Nicorești—Gl), *joinícă*[198] (Odobești—Vn, Valea Călugărească—Ph) ; **pătrunjel** : *pătrînjáică*[199] (CS), *pătrujárcă*[200] (Tm), *pătrunjárcă* (CS) ; **plop** : *plopán* (Sutești—Vl), *plopánă* (Bt, Matca—Gl, Tabăra—Bivolari și Tansa—Iș), *plopișoáră* (Bt) ; **tămîie** : *tămîiátă*[201] (Dj, Mh, Tm), *strugure tămîiát* (Dj, Mh, Tm) ; **tei** : *teiș*[202] (Gl, Ol), *teișór*[203] (Ag, Ol), *teiúș*[204] (Gl).

1.1.T.3.1. Derivate urmate de determinări : **copac** : *copăcél alb* (Bivolari—Iș), *copăceánă albă* (Huși—Vs), *copăceánă neagră* (Corodești—Vs), *poamă copăceánă albă* (Bt), *copăceáncă albă* (Iș), *copăceáncă neagră* (Iș).

1.1.2. De la nume de fructe : **agrișă** adj. (*poamă agrișă*=cu boabele mărunte, de culoare verde-gălbuie : Bălțați și Lungani—Iș) ; **agúdă** adj. (*poamă agudă*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă sau neagră : Huși și Pungești—Vs, Lespezi și Pașcani—Iș, Zănești—Nț) ; **alúnă** adj. (*poamă alună*=cu boabele rotunde, tari, de culoare cenușie : Huși—Vs, Lungani—Iș) ; **ananás**[205] s.m., adj. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare neagră, albă sau gălbuie, cu miros și gust de ananas : Mold., Munt., Olt., Bv ; *anănas*[206] : Olt., Bc ; *anănaz*[207] : Gj ; *anănos* : Bc ; *strugure ananas* : Munt., Olt., Gl, Ștefan cel Mare—Bc ; *poamă ananas* : Iș) ; **bostán**[208] s.m. (cu boabele mari, rare, de culoare albă-gălbuie : Geaca—Cj, Tudora—Bt) ; **caisă** adj. (*poamă caisă*=cu boabele mari, rotunde, de culoare gălbuie, cu aromă de caise : Avrămeni și Vlădeni—Bt, Pașcani—Iș) ; **călină** adj. (*poamă călină*=cu boabele mărunte, dese, de culoare roșie : Mădîrjac—Iș, Nicorești—Gl, Răchiți—Bt) ; **căpșúnă**[209] s.f., adj. (cu boabele mari, de culoare neagră-rozie sau galbenă-roșcată, cu miros și gust de căpșună : Mold., Munt., Olt. ; *poamă căpșună* : Bc, Bt, Iș); **chérsică** adj. (*poamă chersîcă*=cu boabele mari, de culoare cenușie, cu aromă de piersică : Băcești—Vs, Valea Racului—Cotnari—Iș) ; **chímin**[210] s.m. (de la *chimen*=*chimion* : Dichiseni—Cl) ; **chimión** adj. (*poamă chimion*=cu boabele mărunte, de culoare cenușie : Flămînzi—Bt) ; **ciréșă** s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă-verzuie sau roșie : Odobești—Vn ; *cireașă* : Tr ; *poamă cireșă* : Dobrovăț și Oțeleni—Iș, Ștefan cel Mare—Vs); **coácăză** adj. (*poamă coacăză*=cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Lipova—Bc, Șendriceni—Bt, Tg. Frumos—Iș) ; **coárnă**[211] s.f., adj. (cu boa-

[195] DAME, T_2 ; VIN, 138 ; NI, 68 ; DA.
[196] H/I, 381^v ; D/4545, 12^r ; NI, 6 ; DA ; BD, 182.
[197] Amp
[198] CA,
[199] D/4
[200] BD

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

bele mari, lunguiețe, în forma fructelor cornului, cărnoase, cu pielița tare și sîmburi mulți, de culoare albă, galbenă-verzuie, neagră sau neagră-roșcată : general ; *strugure coarnă*[212] : Bz, Dj, Ph, Sj, Liești și Nicorești—Gl ; *strugure de poamă coarnă*[213] : Bt, Iș, Tl, Vn ; *strugure de viță coarnă*[214] : Iș ; *struguri cu poama coarnă*[215] : Vs ; *struguri de poamă coarnă*[216] : Mold., Tl ; *struguri coarnă*[217] : Munt., Olt., Transilv., Gl, Mh, Vn ; *poamă coarnă*[218] : Bucov., Mold., Tl) ; **curcudúșă** adj. (*poamă curcudușă*=cu boabele mărunte, rotunde, de culoare galbenă-verzuie : Ciurea, Dumești și Strunga—Iș, Poenești—Vs) ; **frag, -ă** s.m. și f., adj. (cu boabele de mărime mijlocie, rotunde, cu pielița groasă, care se desprinde ușor de miez, de culoare albă-verzuie, verde-gălbuie, rozie sau neagră, cu gust de fragi ; *frag* : Mold., Bz, Ph ; *frac* : Corni—Bt, Sireteł—Iș ; *fragă*[219] : izolat în toată țara ; *strugure frag* : Bz, Ph, Ciurea și Dobrovăț—Iș ; *strugure fragă*[220] : Vl, Scînteia și Tomești—Iș ; *poamă frag* : Grajduri—Iș ; *poamă fragă*[221] : Mold. ; *poama fragului* : Comarna și Cotnari—Iș) ; **goldână** adj. (*poamă goldană*=cu boabele rotunde, mari, de culoare gălbuie : Ciurea—Iș, Flămînzi—Bt) ; **gutáie** adj. (*poamă gutuie*=cu boabele

---

176[r], 193[r], 207[r], 243[r], 251[v], 261[v], 270[v], 319[r] ; H/III, 37[v], 65[r], 95[r], 101[v], 116[r], 129[v], 166[v], 193[v]
260[v], 279[r], 305[v], 385[r], 399[r] ; H/IV, 8[r], 52[v], 83[r], 104[v], 152[v], 268[r] ; H/V, 3[v], 16[r], 70[v], 81[r], 88[v], 121[v], 137[r], 165[r], 185[r], 234[v], 272[v], 278[r], 287[v], 293[v], 296[v], 302[v], 313[r], 324[v], 351[r], 380[v], 415[r], 433[v], 441[v], 447[r], 458[r], 482[v] ; H/VI, 15[v], 74[r], 80[r], 93[v], 152[r], 171[r], 214[v], 233[r] ; H/VII, 26[r], 48[v], 83[r], 119,, 130[v], 147[v], 222[v], 369[r], 437[r] ; H/VIII$_1$, 5[v], 141[v], 165[v], 202[r], 232[v], 273[v], 289[r], 296[r], 348[v] ; H/VIII$_2$, 52[r], 81[r], 89[v], 97[r], 117[r], 192[r], 199[v], 250[r], 258[r], 276[r] ; H/IX, 17[v], 40[v], 446[v], 471[v], 508[v] ; H/X, 445[v] ; H/XI, 26[r], 39[r], 73[r], 84[v], 115[v], 177[r], 191[r], 246[r], 259[r], 267[v], 311[r], 325[v], 400[r] ; H/XII, 114[r], 132[r], 202[v], 215[r], 258[v], 475[v], 513[r] ; H/XIII, 50[v], 125[v], 134[r], 247[v], 308[v], 335[r], 387[v], 468[v], 480[v], 489[r], 502[r], 508[r] ; H/XIV, 64[v], 84[r], 103[r], 173[r], 186[r], 222[r], 435[v] ; H/XV, 15[r], 49[v], 60[v], 231[r], 263[v], 359[r], 378[r], 472[r] ; H/XVI, 3[v], 30[r], 41[r], 65[v], 103[r], 112[r], 142[v], 207[r], 216[v], 247[r], 258[r], 280[r], 287[r], 294[v], 309[v], 328[r], 338[r], 349[r], 412[r] ; HEM, II, 2 104 ; HEM, III, 2 781 ; DDRF ; D/4545, 1[v], 28[r], 51[r], 101[r], 128[v], 140[r], 166[r], 178[v], 199[r], 208[r], 213[r], 219[r], 223[r], 226[r], 228[v], 236[r] ; D/4546, 21[v], 99[r], 105[r], 121[r], 125[r], 129[v], 132[r], 141[r], 188[r], 210[v], 228[v], 280[r] ; D/4547, 4[v], 8[v], 12[v], 41[v], 62[r], 73[r], 77[r], 94[v], 108[v],114[r], 141[r], 171[v], 173[r], 176[r], 197[v], 212[r], 255[r], 269[v], 308[r], 316[r], 367[r], 381[r], 388[r], 393[r], 405[v], 410[v], 422[v], 427[r], 431[v], 442[r], 456[v], 468[v] ; D/4548, 123[r], 133[v], 145[r], 167[v], 175[v], 200[v], 207[r], 232[r], 245[r], 251[v], 263[r], 291[r], 320[r], 350[r], 381[v] ; D/4549, 10[r], 25[r], 44[v], 51[v], 53[v], 68[r] 101[r], 111[r], 118[r], 122[r], 140[r], 152[v], 170[r], 185[r], 192[v], 208[v], 215[r], 244[v], 262[v], 273[v], 277[v], 330[v], 390[v] ; D/4550, 1[r], 18[v], 37[r], 40[r], 128[v], 136[v], 251[v] ; D/4551, 65[v], 199[r], 289[r], 301[v], 319[r], 325[r], 331[r], 331[r], 333[v], 346[r], 357[v], 378[v], 399[v], 411[r], 415[r], 461[r], 471[v], 477[r], 496[r], 500[v] 513[v], 517[v], 534[v], 552[r] ; D/4552, 22[v], 28[r], 36[v], 90[r], 97[r], 121[v], 149[v], 151[r], 184[r], 204[r], 208[v], 276[v], 289[r], 296[v], 345[r], 365[v], 375[v], 384[r], 391[r], 414[v], 442[v], 446[v], 452[v], 456[r], 496[r], 510[r], 519[v] ; D/4553, 44[r], 49[v], 82[v], 102[v], 377[r], 411[r], 418[r], 444[r], 468[v] ; D/4557, 38[v], 131[v] ; MB, 89; CN, 969 ; DAME, T$_2$; NI, 64 ; VIN, 134 ; TDRG ; MI, 73 ; PI, 217 ; DA ; CADE ; GLB, 140 ; DU ; SFI, 340 ; [illegible] L, I, 476 ; DM ; UGl ; BD, 182 [illegible] 262.

[212] H/I, [illegible]

[213] H/IV [illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Iepureni—Movileni, Slobozia—Ciurea și Vînători—Iș, Rebricea—Vs) ; **harbúz** adj. (*strugure harbuz*=cu boabele mari, rare, de culoare verde : Cristești—Bt ; *poamă harbuz* : Țibana—Iș) ; **lămîie** adj. (*poamă lămîie*=cu boabele alungite, de culoare galbenă-verzuie : Bahnari—Vs, Grajduri—Iș ; *poamă alămîie* : Ungheni—Bosia—Iș) ; **mandarínă** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, cu miezul dulce, de culoare gălbuie : Mădîrjac—Iș ; *mandalină* : Bivolari—Iș, Bolotești—Vn ; *poamă mandarină* : Luncaviță—Tl, Popești—Iș ; *poamă mandalină* : Lungani—Iș) ; **mălínă** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dulci-amărui, de culoare neagră : Bt, Iș, Vs ; *malină* : Bt, Iș ; *poamă malină* : Bt, Iș ; *poamă mălină* : Bt, Iș) ; **măslínă** adj. (*poamă măslină*=cu boabele alungite, mărunte, de culoare neagră : Delești—Vs, Scînteia—Iș ; *poamă maslină* : Bivolari—Iș, Santa Mare—Bt) ; **merișór** s.m. (cu boabele rotunde, mărunte, rare, de culoare roșiatică sau galbenă : Băiceni—Cucuteni—Iș) ; **múră** adj. (*poamă mură*=cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Bivolari și Ipatele—Iș, Gîrceni—Vs) ; **núcă** adj. (*poamă nucă*=cu boabele mari, dese, de culoare neagră-cenușie Drăgușeni și Răuseni—Bt) ; **nueșoáră** s.f. (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră sau albă : Tr) ; **olívă** adj. (*poamă olivă*=cu boabele alungite mărunte, rare, de culoare galbenă-verzuie sau neagră : Bucium și Rediu—Iș) ; **paradáisă**[222] s.f. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare roșie : CS, Dagîța—Iș) ; **páră** adj. (*poamă pară*=cu boabele mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie : Belcești, Dorobanț—Aroneanu și Pocreaca—Iș) ; **pérjă** adj. (*poamă perjă*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare neagră-violacee : Dîngeni—Bt, Negrești și Pungești—Vs) ; **pomușoáră**[223] s.f. (cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșie-gălbuie, cu gust acru : Vs, Albești—Bt, Grajduri și Mogoșești—Iș) ; **portocálă** adj. (*poamă portocală*=cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă : Lupăria—Cotnari și Rediu—Iș) ; **scorúșă** adj. (*poamă scorușă*=cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșie sau galbenă : Ciurchi și Prisăcani—Iș, Leorda—Bt) ; **smochínă** adj. (*poamă smochină*=cu boabele mari, turtite, de culoare neagră : Moțca și Zmeu—Lungani—Iș) ; **tígvă**[224] s.f., adj. (cu boabele dulci, mari, sub forma unei sticle, de culoare albă, neagră sau galbenă-verzuie : Mold., Olt. ; *ticvă* : Gl, Vn ; *tidvă*[225] : Gl, Iș, Vn, Vs ; *tilvă*[226] : Tl, Odobești—Vn, Prisăcani—Iș ; *tiugă*[227] : Dobr., Comarna și Răducăneni—Iș ; *tivdă*[228] : Mold. ; *tivgă*[229] : Dobr., Mold., Munt. ; *tividă*[230] : Pietroasele—Bz, Tufești—Br ; *strugure tigvă* : Ostroveni și Timburești—Dj ; *strugure tivgă* : Murfatlar—Ct ; *struguri de tiugă*[231] : Dobr. ;

[222] BM, 360 ; BD, 182 ; DLR.
[223] H/VI, 15[v] ; BD, 182.
[224] TVR
[225] IP, 2
[226] NI.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

poamă tidvă[232] : Iș, Odobești—Vn ; *poamă titvă*[233] : Mold., Tl ; *poamă tivdă*[234] : Mold. ; *poamă tivgă*[235] : Mold., Vădeni—Br) ; **vișină** adj. (*poamă vișină*=cu boabele mărunte, dese, acre, de culoare roșie : Buhalnița—Ceplenița și Ciurea—Iș) ; **zârzără** adj. (*poamă zarzără*=cu boabele mari, de culoare verde-gălbuie : Lețcani și Românești—Iș, Trușești—Bt) ; **zméură** adj. (*poamă zmeură*[236]=cu boabele rotunde, bătute, de culoare roz : Grozești și Mădîrjești—Bălțați—Iș).

1.1.2.1. Metafore urmate de determinări : **ananas** : *ananas alb*[237] (Munt., Olt., Iș, Frumușica—Bt, Negrești—Vs), *ananas negru*[238] (Munt., Olt., Bt, Iș, Nț, Vs), *ananas roșu* (Ol), *anănas negru*[239] (Olt., Bc) ; **căpșună** : *căpșună neagră* (Munt., Iș), *căpșună roză* (Frumușica—Bt, Plugari—Iș) ; **coarnă** : *coarnă albă*[240] (Mold., Munt., Olt. și izolat în toată țara), *coarnă aromată*[241] (Olt.), *coarnă de Colnari* (Deleni—Iș), *coarnă de Dăbuleni*[242] (Dj), *coarnă de Huși* (Răducăneni—Iș), *coarnă de masă* (Iș), *coarnă lungăreață*[243] (Bz, Ph, Vs), *coarnă mărunță*[244] (Dj, Ph), *coarnă neagră*[245] (Mold., Munt., Olt., Ar și izolat în toată țara), *coarnă roșă* (Bolotești—Vn, Comarna—Iș), *coarnă roșie*[246] (Mold., Munt., Olt.), *coarnă rotundă* (Vs), *coarnă roză* (Comarna—Iș, Pungești—Vs), *struguri coarnă albă* (Iș, Tl, Tm, Vs), *struguri coarnă albi*[247] (Bz,

---

[232] DLR.
[233] VIN, 159.
[234] H/III, 208[r] ; DV, 10 ; DS, 33 ; DLR.
[235] D/4545, 193[v].
[236] NȚ, 55.
[237] NALR. Olt, IV, 262.
[238] *Ibidem*.
[239] *Ibidem*.
[240] IM, 369 ; IP, 264, 378 ; BLb, 94 ; H/I, 119[v], 284[r] ; H/II, 11[v], 57[v], 115[v], 125[v], 141[r], 165[r], 219[r] ; H/III, 47[v], 95[r], 226[r] ; H/IV, 8[r], 26[r], 152[v], 245[v] ; H/V, 9[v], 97[v], 134[v], 287[v] ; H/VI, 132[r] ; H/VIII$_1$, 18[v], 108[v], 119[v], 232[r] ; H/VIII$_2$, 11[v], 66[r], 73[r], 108[v], 114[v], 165[r], 204[v], 213[r], 234[v] ; H/IX, 40[r], 230[r] ; H/XI, 5[r], 16[r], 46[r], 95[v], 273[v], 335[r], 349[v] ; H/XII, 19[r], 91[v], 105[r], 136[r], 169[v], 215[v], 225[v], 237[r], 268[v] ; H/XIII, 23[v], 206[v], 247[v], 423[v] ; H/XIV, 71[v], 415[v] ; H/XV, 15[r], 88[v], 142[v], 306[r], 328[v], 335[v], 342[r], 390[v] ; H/XVI, 95[v], 146[r], 223[v], 271[r], 395[r], 444[r] ; HEM, II, 2104 ; D/4545, 12[r], 240[v], 248[v], 252[v], 267[r] ; D/4546, 102[v], 147[r], 294[v], 340[v], 352[v] ; D/4547, 25[r] ; D/4549, 95[v], 255[r] ; D/4550, 56[r], 74[v], 81[v] ; D/4551, 403[v], 420[r], 424[v], 486[r], 490[v], 509[v], 528[r] ; D/4552, 129[r], 136[v], 287[v], 370[r], 391[r], 431[r], 515[r] ; D/4553, 34[r], 41[r], 78[v], 91[v] ; MO, 12 ; RCM, 483 ; VIN ; NȚ, 6 ; DA ; FME, II, 117 ; DER, I, 676 ; BD, 182 ; GO, 95 ; MDE, 202 ; NALR. Olt, IV, 263 ; SVR, 37.
[241] RHV, 1972, 4, 33.
[242] Dv, 228.
[243] H/XI, 273[v].
[244] NȚ, 66.
[245] IM, 369 ; BLb, 94 ; EV, 35 ; H/I, 119[v], 284[r] ; H/II, 11[v], 57[v], 115[v], 125[r], 165[v], 218[r] ; H/III, 47[v], 65[v], 2[illegible] 132[r] ; H/VIII$_1$, 18[v], 108[v], 119[v], [illegible] [illegible] ; H/IX, 40[r], 230[r] ; H/XI, 5[illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

Vs), *struguri coarnă neagră* (Iș, Tm), *struguri coarnă negri*[248] (Bz, Vs), *struguri de poamă coarnă albă*[249] (Gl, Iș, Vs), *struguri de poamă coarnă albi*[250] (Bc, Negrești—Vs), *struguri de poamă coarnă neagră*[251] (Iș, Vs), *struguri de poamă coarnă negri*[252] (Vs, Solonț—Bc), *poamă coarnă albă*[253] (Mold., Recaș—Tm, Sarichioi—Tl), *poamă coarnă neagră*[254] (Mold.); **frag, -ă**: *frag alb* (Bt, Iș), *frag negru* (Bt, Bz, Iș), *fragă albă*[255] (Mold., Munt.), *fragă galbenă* (Bt, Iș, Dolhești—Sv), *fragă neagră*[256] (Mold., Olt.), *fragă roșie*[257] (Bt, Iș, Vl), *fragă roz* (Bt), *fragă verde* (Iș, Sv), *poamă fragă albă* (Mold.), *poamă fragă neagră* (Mold.); **nucșoară**: *nucșoară albă* (Tr); **tigvă**: *tidvă albă* (Gl, Iș), *tidvă neagră* (Gl, Vn), *tivdă albă* (Mold.), *tivdă neagră* (Mold.).

1.1.2. Metafore în compuse: **coarnă**: *coarnă-altoită*[258] (cu boabele mari, alungite, tari, de culoare albă sau neagră: Mold., Vl), *coarnă-galbenă*[259] (cu boabele mari, puțin alungite, de culoare gălbuie: Cotnari—Iș, Huși—Vs), *coarnă-grasă* (cu boabele mari, alungite, cu pielița subțire, de culoare albă-verzuie: Cotnari—Iș, Niculițel—Tl), *coarnă-românească*[260] (cu boabele mari, lunguiețe, de culoare albă sau neagră: Ban., Transilv., Dj, Iș, Vl, Brodoc—Vs, Sulița—Bt), *coarnă-ruginoasă*[261] (cu boabele mărunte, lunguiețe, de culoare ruginie: Foeni—Tm, Sagna—Nț), *coarnă-sălbatică*[262] (cu boabele mărunte, lunguiețe, de culoare neagră: Cotnari și Deleni—Iș, Odobești—Vn, Vama—Sv), *coarnă-slabă*[263] (cu boabele mărunte, alungite, apoase, de culoare albă: Ol, Tr), *coarnă-tare*[264] (cu boabele mărunte, alungite, cu pielița tare, de culoare albă: Ol, Tr), *coarnă-tomnatică*[265] (cu boabele mărunte, puțin alungite, de culoare albă sau neagră, care se coace tîrziu: Bz, Iș, Ph), *coarnă-turcească*[266] (cu boabele mari, cărnoase, lunguiețe, de culoare neagră-roșcată (Dobr., Mold., Munt., Dj, Ol), *coarnă-văratică*[267] (cu boabele mărunte, puțin alungite, de culoare albă sau neagră, care se coace devreme: Bz, Iș), *coarnă-verde*[268] (cu boabele mărunte, lunguiețe, dese, de culoare verde-gălbuie: Iș, Vs,

---

[248] *Ibidem.*
[249] H/III, 423^{v}; H/VI, 187^{v}.
[250] H/XIII, 360^{v}.
[251] H/III, 423^{v}; H/VI, 187^{v}; H/XV, 142^{v}.
[252] H/XIII, 360^{v}.
[253] H/III, 207^{v}, 359^{v}; H/VI, 23^{r}; H/VIII$_1$, 42^{r}, 213^{r}; H/VIII$_2$, 31^{r}, 133^{r}; H/XIII, 228^{r}, 324^{r}, 445^{v}, 486^{r}; H/XIV, 142^{v}; H/XV, 3^{r}; D/4552, 281^{v}, 402^{v}; VIN, 154; DS, 40.
[254] H/III, 207^{v}, 359^{v}; H/VI, 23^{r}, 132^{r}; H/VIII$_1$, 42^{r}, 213^{r}; H/VIII$_2$, 31^{r}, 133^{r}; H/XIII, 228^{r}, 324^{r}, 445^{v}, 486^{r}; H/XIV, 142^{v}; H/XV, 3^{r}, 423^{v}; D/4552, 281^{v}, 402^{v}; DV, 11; DS, 49; VIN, 134.
[255] GH, 8.
[256] GH, 8; NALR. Olt, IV, 262.
[257] NALR. Olt, IV, 262.
[258] *Ibidem.*
[259] DA; se trimite greșit la H/III, 47 și H/XVI, 95.
[260] NALR. Olt, IV, 262.
[261] BD, 182.
[262] DA.
[263] H/XIV, 150^{v}; D/4548, 291^{r}; D/4557, 198^{r}.
[264] *Ibide*
[265] H/XI

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

Băneasa și Liești—Gl, Odobești—Vn), *coarnă-vînătă*[269] (cu boabele mărunte, lunguiețe, rare, de culoare neagră-vineție : Dj, Iș, Ph) ; **frag,-ă** : *frag-nohân* (=*fragă-nohână* : Coropceni—Iș), *fragă-nohână* (cu boabele mari, de culoare albă-verzuie, cu gust de fragi : Iș, Huși—Vs), *fragă-plesniloare* (cu boabele mari, care plesnesc la ploaie, de culoare verzuie, cu gust de fragi : Ceplenița și Deleni—Iș), *fragă-producătoare*[270] (cu boabele mărunte, de culoare albă sau neagră, cu miros de fragi : Bt, Bz, Vl, Vs), *fragă-scuturătoare* (cu boabele mărunte, rare, de culoare gălbuie, cu miros de fragi : Iș), *fragă-timpurie* (cu boabele mărunte, de culoare verde-gălbuie, cu miros de busuioc : Iș, Sv).

1.1.2.2.1. Metafore în compuse urmate de determinări : **coarnă** : *coarnă-grasă alb*[271] (Islaz—Tr, Babadag—Tl), *coarnă-grasă albă* (Cotnari—Iș), *coarnă-slabă alb*[272] (Babadag—Tl), *coarnă-slabă albă* (Cîrlogani—Ol), *coarnă-turcească neagră* (Vs).

1.1.2.2.2. Metafore urmate de determinări în compuse : **coarnă** : *coarnă albă-aromată*[273] (cu boabele alungite, de culoare albă, cu aromă pătrunzătoare : Dj, Gr, Ph), *coarnă neagră-aromată*[274] (cu boabele alungite, de culoare neagră, cu aromă pătrunzătoare : Cl, Dj, Gr, Ph), *coarnă neagră-românească*[275] (=*coarnă-românească* : Transilv., Iș, Vs), *coarnă neagră-selecționată*[276] (cu boabele mari, rare, alungite, de culoare neagră : Niculițel—Tl), *coarnă roșu—negru*[277] (Vl).

1.1.2.3. Derivate : **alună** : *alunică* (Vl : cf. GVL, 1957, 1, 46), *poamă alunică* (Mircești—Iș) ; **căpșună** : *căpșunică*[278] (nume dat, în special, hibrizilor *noah* și *isabelle* : Mold., Munt., Bh, Ct, Dj, Mș), *căpșuneănc*ă (Il), *căpșunoáie* (Popești—Iș), *poamă căpșunică* (Bt, Iș) ; **cireșă** : *poamă cireșică* (Movileni—Iș), *poamă cireșói* (Albești—Bt, Covasna—Costuleni—Iș), *poamă cireșoáie* (Flămînzi—Bt) ; **coarnă**: *cornatică*[279] (Pietroasele—Bz), *cornătică*[280] (Bc, Gl), *cornățică* (Iș), *córnie* (Bc, Bt, Ciurea—Iș), *cornie* (Coțofănești—Bc), *cornișcă* (Andrieșeni—Iș, Pogorăști-Răuseni—Bt), *cornișoară*[281] (Bc, Gr, Iș, Vl), *corniță*[282] (cu boabele negre, roșiatice, asemănătoare *coarnei-sălbatice* ; cf. DA : Dobr., Mold., Munt., Dj, Vl și izolat în toată țara), *cornoasă*[283] (Iș, Vs), *cornorată*[284] (Bt, Bz, Cl, Iș, Ph, Tl), *cornurată*[285] (Cristești—Bt, Lungani—Iș), *cornuță* (Iș, Păltiniș și Unțeni—Bt), *poamă cornățică*[286] (Iș, Niculițel—Tl), *poamă córnie* (Bc, Bt), *poamă cor-*

[269] CA, 405.
[270] NALR. Olt, IV, 262.
[271] H/XIV, 186[v].
[272] *Ibidem*.
[273] Amp, VII, 573.
[274] Amp, V, 574 ; SVR, 38.
[275] IV, 60.
[276] Amp, V, 537 ; SVR, 38.
[277] NALR. Olt, IV, 262.
[278] CH, 19 ; UGI ; SCL, 1975, 3, 260.
[279] TeS, 1050.
[280] H/XIII, 125[v], 134[r].
[281] H/X[I]
[282] BLb

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

'4547, 5[v], 393[r] ;
D/4553, 34[r], 4

nie (Bc), *poamă cornișoară* (Bc, Iș), *poamă corniță* (Bt, Iș, Vs), *poamă cornorală*[287] (Bucov—Ph, Mileanca—Bt, Odobești—Vn, Sîrca—Iș), *poamă cornurală* (Iș), *poamă cornuță* (Ciurea și Comarna—Iș); **frag, -ă**: *frághie* (Mogoșești—Iș) *frăghie* (Bogdana—Bc, Santa Mare—Bt), *frăgăică* (Iș), *frăgulie* (Dănești—Vs), *frăguliță* (Hîrlău și Plugari—Iș), *frăgurie* (Lungani și Moțca—Iș), *frăguriță* (Popești și Tansa—Iș), *frăguruță* (Ab, Bh, Iș, Vs), *frăgușoară* (Iș), *frăguță*[288] (Olt., Bt, Ph, Vs); **harbuz**: *poamă harbuzească* (Hănești—Bt), *poamă harbuzoăică* (Costuleni—Iș); **perjă**: *poamă perjoăică* (Dîngeni—Bt, Probota și Trifești—Iș), *poamă perjulică* (Bălțați—Iș, Pungești—Vs); **tigvă**: *ticvoásă*[289] (Bz, Db, Ph, Vn), *tidvoásă* (Iș), *tigveánă*[290] (Iș, Tl), *tigveásă*[291] (Tl, Vn), *tigvoánă*[292] (Sarichioi—Tl, Sirețel—Iș), *tigvoásă*[293] (Bt, Cl, Db, Gr, Iș, Ph), *titvoásă*[294] (Vn), *tiubgeáscă*[295] (Il, Tr), *tivdeáscă*[296] (Gl, Răducăneni—Iș) *tivgeáscă*[297] (Dobr., Ph, Vn), *tivgoásă*[298] (Bt, Il, Iș, Ph, Tl), *tivoásă* (Ph), *tugeáscă*[299] (Bz, Gr, Tr), *poamă tigvoásă* (Iș), *poamă tigvoleáscă*[300] (Dumești—Iș, Nicorești—Gl), *poamă tugeáscă*[301] (Tl, Odobești—Vn), *struguri tiuvgoásă*[302] (Dj, Il, Ol); **vișină**: *poamă vișinică* (Blăgești—Pașcani—Iș); **zarzără**: *poamă zărzărică* (Belcești, Focuri și Golăești—Iș); **zmeură**: *poamă zmeurică* (Glodeni—Negrești—Vs).

1.1.2.3.1. Derivate urmate de determinări: **căpșună**: *căpșunică neagră* (Valea Orlei—Ph), *căpșunică roză*[303] (Merei—Bz); **coarnă**: *cornișoară albă* (Grajduri și Sîrca—Iș), *corniță albă*[304] (Dobr., Mold., Ab, Cl, Gr), *corniță de toamnă* (Belcești—Iș, *corniță de vară* (Băluești—Nț, Strunga—Iș), *corniță neagră*[305] (Ab, Ag, Iș, Tl, Vs), *corniță roșie*[306] (Odobești—Vn, Sirețel—Iș, Ungureni—Bt), *cornorată albă*[307] (Bz, Ph, Tl, Butea și Gropnița—Iș), *cornorată neagră*[308] (Ph, Tl, Grozești și Miroslava—Iș, Mileanca—Bt), **tigvă**: *ticvoasă albă*[309] (Bz, Ph, Vn), *ticvoasă galbenă* (Bz), *ticvoasă gălbuie*[310] (Bz, Ph), *tigvoasă*

---

[287] H/XIV, 352ᵛ, 358ᵛ; BD, 182.
[288] NALR. Olt, IV, 262.
[289] H/II, 57ᵛ; H/XI, 349ᵛ, 362ᵛ; H/XVI, 395ᵛ; DLR.
[290] DDRF; DLR.
[291] *Ibidem*.
[292] JO, 54; DU; SCL, 1975, 370; DLR.
[293] BA, 351; JO, 54; H/II, 207ᵛ, 219ᵛ; H/VII, 147ᵛ; D/4545, 236ᵛ, 240ᵛ; D/4546, 247ᵛ, 280ᵛ 294ᵛ, 340ᵛ; NI, 88; DU; BD, 182; SVR, 134; DLR.
[294] NI, 7.
[295] H/VII, 130ᵛ; DLR.
[296] H/III, 305ᵛ; D/4549, 170ᵛ.
[297] H/XIV, 352ᵛ.
[298] H/II, 125ᵛ; D/4545, 248ᵛ; D/4546, 121ᵛ.
[299] H/VII, 67ᵛ; DLR.
[300] BD, 182.
[301] H/XIV, 395ᵛ.
[302] H/VII, 504ᵛ.
[303] GH, 9.
[304] JO, 53; NI, 6.
[305] JO, 53.
[306] NI, 6; FME, I, 493.
[307] H/XIV, 395ᵛ.
[308] *Ibidem*.
[309] H/XI, 349ᵛ.
[310] *Ibidem*.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

albă (Bz), *ligvoasă neagră* (Bz), *tugească neagră*[312] (Bz), *tugească rotundă*[313] (Bz), *poamă ligvoasă albă* (Iș), *poamă tugească albă*[314] (Tl, Odobești—Vn), *poamă tugească neagră*[314] (Tl, Odobești și Panciu—Vn).

1.1.3. De la soiuri de fructe: **ariúș** adj. (de la *mere ariușe* „vărătice, nu prea mari", HGl; *strugure ariuș*=cu boabele mari, apoase, de culoare galbenă-verzuie: Lechința—BN); **avrámă** adj. (de la *prună avramă*; *poamă avramă*=cu boabele lunguiețe, rare, de culoare neagră-violetă: Bahlui—Cotnari, Ipatele și Lunca—Pașcani—Iș); **bardácă** adj. (de la *prună bardacă*; *poamă bardacă*=cu boabele mari, alungite, de culoare galbenă-verzuie: Munteni—Belcești—Iș, Pungești—Vs); **bardáșă** adj. (de la *prună bardașă* „prună mare", LEXIC. REG., II, 119; *poamă bardașă*=cu boabele mari, rotunde, de culoare albă-verzuie: Moțca—Iș, Negrești—Vs); **ciurubéi** adj. (de la *ciurubei* „cireșe verzi", SMt, 183; *strugure ciurubei*=cu boabele alungite, mărunte, de culoare galbenă-verzuie: Gîrbova—Ab); **coádeșă** adj. (de la *pară, prună coadeșă*; *poamă coadeșă*=cu boabele mari, rare, alungite, de culoare galbenă-verzuie: Cotnari și Popricani—Iș); **crivinášă** s.f. (de la *prune crivinașe* „care se coc în iunie", CFP; cu boabele mărunte, de culoare galbenă, timpurie: Drăgășani—Vl, Topoloveni—Ag); **domnése, -éască** adj., s.f.; (de la *măr domnesc, pară domnească*; *strugure domnesc*=cu boabele mari, rare, de culoare albă-verzuie: Cotnari—Iș, Odobești—Vn; *poamă domnească*: Cotnari—Iș, Odobești—Vn; *domnească*: Comarna, Costuleni și Cotnari—Iș, Huși—Vs); **drăgănícă** adj. (de la *cireașă drăgănică*; *poamă drăgănică*=cu boabele mărunte, acre, de culoare roz: Cotnari și Zmeu—Lungani—Iș); **gamótă** adj. (de la *pară gamotă*; *poamă gamotă*=cu boabele mărunte, dese, de culoare verde: Murgeni—Vs, Strunga și Vînători—Iș); **ghileșálă** s.f. (de la *cireșe ghileșale*, CV, II, 4, 36; cu boabele rotunde, punctate, de culoare albă: Ceplenița—Iș, Pietroasele—Bz); **moácră** adj. (de la *cireașă moacră*; *poamă moacră*=cu boabele mărunte, dese, tari, de culoare neagră: Dagîța și Ipatele—Iș); **motrún** adj. (de la *măr motrun, pară motrună*; *strugure motrun*=cu boabele rare, mari, de culoare neagră: Godeni—Ag); **páreș** adj. (de la *măr pariș, pareș*; *strugure pareș*=cu boabele mari, dese, tari, de culoare gălbuie: Dumitra—BN); **pergamútă** adj. (de la *pară pergamută*; *poamă pergamută*=cu boabele mărunte, zemoase, de culoare albă-verzuie: Fedeleșeni—Strunga și Vlădiceni—Tomești—Iș, Mileanca—Bt); **spáncă** adj. (de la *spancă* „un soi de vișine mari, mustoase", LLM, 1967, 1, 52; *poamă spancă*=cu boabele mari, dese, apoase, de culoare roz: Corni și Mitoc—Bt); **untós, -oásă** adj. (de la *măr untos, pară untoasă*; *poamă untoasă*=cu boabele mărunte, rotunde, netede, de culoare albă-gălbuie: Bucium și Rediu—Iș, Corlăteni—Bt, Delești—Vs; *strugure untos*: Huși—Vs); **urzése, -eáscă** adj. (de la *măr urzesc, pară urzească*; *strugure urzesc*=cu boabele mari, rare, de culoare galbenă-verzuie: Ph, Pietroasele—Bz; *poamă urzească*: Comarna și Probota—Iș, Stănilești—Vs); **viáscă** adj. (de la *măr viesc, pară viască*; *poamă viască*=cu boabele mărunte, acre, de culoare verzuie: Focuri și Strunga—Iș).

[311] BD, 182.
[312] *Ibidem.*
[313] H/XIV, 395[v].
[314] *Ibidem.*

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

1.2. Derivate cu sufixe, prin care se evită omonimia :

1.2.1. De la nume de plante : **arămeásă** s.f. (*aramă*+suf. *-easă* ; cu boabele rotunde, mărunte, de culoare roșiatică : Belcești—Iș, Cuzlău—Păltiniș—Bt) ; **butășícă** s.f.(*butaș*+suf. *-ică* ; cu boabele mărunte, de culoare albă : Gorban, Prisăcani și Tomești—Iș, Scorțeni—Bc, Stănilești—Vs) ; **butășíță** s.f. (*butaș*+suf. *-iță*=*butășică* : Cozmești și Holboca—Iș) ; **bútu-roásă** s.f. (*bútură*+suf. *-oásă* ; cu boabele mari, rare, de culoare neagră : Cucuteni—Lețcani și Dobrovăț—Iș, Slobozia—Urechești—Bc) ; **cășăreáscă**[315] s.f. (*caș*+suf. *-ăr*+*ească* ; cu boabele mari, rotunde, rare, de culoare albă : BN, Pietroasele—Bz) ; **ceonie** (pron. : *ce-o*) adj. (*ciuin*+suf. *-ie* ; = *cioinac* ; *poamă ceonie* : Gl ; *struguri ceonie*[316] : Cosîmbești—Il) ; **cergánă** s.f. (*cergă*+suf. *-ană* ; cu boabele mări, rotunde, rare, de culoare albă sau neagră : Cl, Il) ; **ciocîrtícă** s.f. (*ciocîrt*+suf. *-ică* ; cu boabele mărunte, lunguiețe, bătute, de culoare neagră : Mirosloveşti, Moțca și Oțeleni—Iș) ; **cioinác** (**-ág**), **-áncă** (**-ágă**) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. *-ac*, *-ag* ; cu boabele dese, apoase, mari, puțin ovale, cu pielița tare, cu multe semințe, de culoare albă-gălbuie, galbenă-verzuie sau neagră ; *cioinac*[317] : Dobr., sudul Mold., Cotnari—Iș, Frumușica—Bt ; *ceoenac*[318] : Ct ; *cionac*[319] : Gl ; *cioniac*[320] : Babadag—Tl, Gîrliciu—Ct ; *coinac*[321] : Topalu—Ct ; *cioinag*[322] : Dobr., Bz, Gl, Cotnari și Deleni—Iș ; *cionag*[323] : Gl ; *ciuinag*[324] : Gl, Tl ; *cuinag*[325] : Gl ; *cioinagi*[326] : Dobr., Gl ; *cioinacă*: Dobr. , sudul Mold. ; *cioinagă*[327] : Dobr., sudul Mold., Vs ; *ceoinagă*[328] : Gl ; *cionagă* : Gl ; *ciuinagă* : Gl ; *strugure cioinac* : Tl, Odobești—Vn ; *strugure cioinag* : Cotești—Vn, Cotnari—Iș, Huși—Vs ; *poamă cioinacă* : sudul Mold., Luncavița—Tl ; *poamă cioinagă*[329] : sudul Mold. ; *poamă cionagă*[330] : Epureni—Vs, Nicorești—Gl ; *struguri de poamă cioinacă* : Gl ; *struguri de poamă cioinagă*[331] : Gl, Vs) ; **cioineác** (**-eág**), **-eácă** (**-eágă**) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. *-eac*, *-eag* ; = *cioinac* ; *cioineac* și *ceoineac*[332] : Dobr., sudul Mold. ; *cioineag*[333] și *ceoineag*[334] : Bz, Gl, Tl ; *ceaineag*[335] : Gl ; *cioimeag* : Gl ;

---

[315] BD, 182.
[316] H/VII, 369[r].
[317] H/III, 305[v] ; H/XIV, 352[r] ; DDRF ; TDRG ; DA ; CADE ; BD, 182 ; GO, 96.
[318] H/II
[319] D/45
[320] A

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

ciomeag[336] : Cotești—Vn, Stîlpu—Bz ; *cioneag*[337] : Gl ; *ciuineag*[338] : Gl, Tl ; *cioineacă* : Dobr., sudul Mold. ; *cioineagă*[339] și *ceoeneagă*[340] : Gl, Tl, Vs ; *cioigneagă*[341] : Umbrărești—Gl ; *cioimeagă*[342] : Gl ; *cioineagră*[343] : Gl ; *ciomeagă*[344] : Lieși—Gl, Odobești—Vn ; *cioneagă*[345] : Gl ; *ciuineagă* : Gl ; Tl, Odobești—Vn ; *civineagă*[346] : Isaccea—Tl ; *siomeagă*[347] : Somova—Tl ; *soimeagă*[348] : Somova—Tl ; *strugure cioineac* : Dobr., sudul Mold., Bz ; *strugure cioineag* : Dobr., sudul Mold., Br ; *struguri de cioneag*[349] : Gl ; *poamă cioineacă* : sudul Mold. ; *poamă cioineagă*[350] : sudul Mold., Luncavița—Tl ; *poamă ciuineagă* și *poamă ciuneagă*[351] : Luncavița—Tl, Nicorești—Gl) ; **cioinéc** (-*ég*), -*ecă* (-*egă*) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -*ec*, -*eg* ; =*cioinac* ; *cioinec* : Gl ; *cioineg* : Nicorești—Gl ; *cioneg*[352] : Cotești—Vn ; *cioinecă* : Gl ; *cioinegă* : Gl ; *strugure cioinec* : Gl, Tl ; *poamă cioinecă* : Gl ; *poamă cioinegă* : Gl) ; **cioinél** (pron. : *o-i*) s.m. (*ciuin*+suf. -*el* ; =*cioinac* : Tl ; *ciaunel*[353] : Luncavița—Tl ; prin etimologie populară) ; **cioiníc** (-*íg*), -*ică* (-*igă*) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -*ic*, -*ig*=*cioinac* ; *cioinic*[354] : Mold., Bz, Ph, Tl ; *ceonic*[355] : Bz ; *cioienic* și *cioenic*[356] : Bz, Vn, Cotnari—Iș ; *cionic*[357] : Bz, Bucov—Ph, Dumești—Iș ; *șoinic*[358] : Pietroasele—Bz ; *cioinig* : sudul Mold. ; *cioinică*[359] : Dobr., Mold., Br, Bz, Il ; *cioienică* : Vn, Nicorești și Oancea—Gl ; *cionică*[360] : Bz, Belcești și Victoria—Iș ; *gionică*[361] : Pietroasele—Bz ; *cioienigă* : Vn ; *cioinigă*[362] : Bc, Gl, Vn ; *strugure cioinic* : Gl ; *strugure cionic* : Bz, Ph, Nicorești—Gl ; *strugure cioinig* : Gl ; *strugure cionig* : Gl ; *poamă cioinică*[363] : Mold., Somova—Tl ; *poamă cioinigă* : Bc, Gl) ; **cioinóc** (-*óg*), -*oácă* (-*oágă*) s.m. și f., adj. (*ciuin*+suf. -*oc*, -*og* ; =*cioinac* ; *cioinoc* : Lieși—Gl ; *cioinog* : Gl, Cătina—Bz ; *cioinoacă* : Largu—Bz,

---

[336] NI, 63 ; BD, 182.
[337] DA.
[338] GO, 96.
[339] *H/III*, 385[r] ; H/VI, 93[v] ; H/XIII, 387[v], 423[v], 492[r] ; H/XIV, 358[v] ; D/4549, 101[r], 140[r] ; D/4551, 351[r] ; DA ; GLB, 140.
[340] H/XIII, 508[r].
[341] H/III, 399[r].
[342] NI, 6
[343] H/II
[344] NI, 6

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

Lieşti—Gl; *cioinoagă*: Gl; *şoimoagă*[364]: Merei—Bz; *strugure cioinoc*: Lieşti—Gl, Odobeşti—Vn; *poamă cioinoacă*: Gl; *poamă cioinoagă*: Gl, Odobeşti—Vn); **crăiése, -iáseă**, *crăieşti* adj., s.f. (*crai*+suf. *-esc*; cu boabele mari, rotunde, de culoare galbenă-aurie; *strugure crăiesc*: Ab, Sb, Cotnari şi Cucuteni—Iş; *poamă crăiască*[365]: Ripiceni—Bt, Tomeşti şi Ţibana—Iş, Şuletea—Vs; *struguri crăieşti*[366]: Transilv., Gîrbeni—Ţibana—Iş; *crăiască*[367]: Iş, Ştefăneşti—Bt, Şuletea—Vs); **gărgăunăríţă**[368] s.f. (*gărgăun*+suf. *-arită*; cu boabele mari, dulci, de culoare albă: Cotnari şi Strunga—Iş, Huşi—Vs, Merei—Bz); **gărgăunăríţă**[369] s.f. (*gărgăun*+suf. *-ăriţă*; =*gărgăunariţă*: Sagna—Nţ, Stănileşti—Vs); **inglicéăncă**[370] s.f. (*iglice*+suf. *-ancă*; cu boabele mărunte, de culoare albă: Tl; *engliceancă*[371]: Tl); **mintós**, *mintóşi* s.m. (*mintă*+suf. *-os*; cu boabele alungite, de culoare galbenă-verzuie: SM, Cucuteni şi Ruginoasa—Iş); **pitoásă**[372] s.f. (*pită*+suf. *-oasă*; cu boabele mari, rotunde şi puţin turtite, de culoare albă: Pleniţa, Sadova şi Şegarcea—Dj); **porcár**[373] s.m. (*porc*+suf. *-ar*; cu boabele mari, rare, de culoare albă: Bala—Mh); **porcói**[374] s.m. (*porc*+suf. *-oi*; cu boabele mari, dese, de culoare albă: Mh, Tismana—Gj); **ruşinoásă**[375] s.f. (*ruşine*+suf. *-oasă*; cu boabele mărunte, de culoare albă: Romos—Hd, Ţuţora—Iş); **seăiáncă**[376] s.f. (*scai*+suf. *-ancă*; struguri timpurii, cu boabele de mărime mijlocie, de culoare galbenă-verzuie: Bz, Ph); **stejăréncă**[377] s.f. (*stejar*+suf. *-eancă*; cu boabele de mărime mijlocie, de culoare albă-verzuie: Dj); **turbărícă** s.f. (*turb*+suf. *-ărică*; cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră: Tr).

1.2.1.1. Metafore urmate de determinări: **cioinac**: *cioinac galben*[378] (Dobr., Gl), *cioinac galbenă*[379] (Gl), *cioinac negru*[380] (Gl), *cioinac verde*[381] (Dobr., Gl), *cioinag galben*[382] (Dobr., Gl), *cioinag negru* (Gl), *cioinag verde*[383] (Dobr., Gl); **cioineg**: *poamă cioinegă verde*[384] (Umbrăreşti—Gl); **cioinic**: *cioinic alb*[385] (Br, Bz, Gl), *cioinic roşu*[386] (Bz, Gl), *cioinică albă* (Br, Gl).

---

[364] GN, 273.
[365] BD, 182.
[366] PS, 74; BD, 182 (*crăieşti*).
[367] H/VIII$_1$, 42^r; H/VIII$_2$, 152^r.
[368] BT, 414; BD, 182.
[369] NI, 54.
[370] H/XIV, 352^v.
[371] D/4553, 75^v.
[372] H/V, 374^r; BD, 182 (*pitoşi*); DLR.
[373] BD, 182.
[374] H/IX, 4^r; DLR.
[375] BD, 182.
[376] H/II, 165^r.
[377] H/V, 97^v, 287^v.
[378] TS, 15.
[379] D/4549, 255^r.
[380] D/4549, 170^r.
[381] D/4549, 255^r.
[382] H/XIV, 435^v; GO, 96.
[383] *Ibidem*.
[384] H/XIII, 486^r.
[385] D/4545, 240^v.
[386] *Ibidem*.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

1.3. Termeni obținuți prin trecerea la o altă clasă morfologică :

1.3.1. De la nume de plante : **aslánă** adj. (de la *aslan* ; *poamă aslană* = cu boabele mărunte, turtite, de culoare roz : Belcești—Iș); **boáză** s.f., adj. (de la *boz* : Bt, Vlădeni—Iș ; *poamă boază* : Probota—Iș) ; **búmbă** s.f., adj. (de la *bumb* : Bz, Ph, Călărași—Bt ; *poamă bumbă* : Tansa—Iș) ; **cercelúșă** s.f. (de la *cerceluș* ; cu ciorchinele alungit, cu boabele mărunte, rare, de culoare albă-gălbuie : Măstăcani—Gl, Mogoșești—Iș, Sîrbi—Podu Turcului—Bc) ; **copácă** s.f., adj. (de la *copac* : Deleni—Iș, Pogorăști—Răuseni—Bt ; *poamă copacă* : Andrieșeni și Strunga—Iș, Călărași—Bt) ; **gogoneáță** s.f. (de la *gogonel* ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare roșie : Drăgușeni—Șcheia și Poeni—Schitu Duca—Iș) ; **hríbă** adj. (de la *hrib* ; *poamă hribă*: Solonel—Bivolari—Iș) ; **oușoáră**[387] s.f. (de la *oușor* ; cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Glogova—Gj) ; **pînișór**, *pînișori* s.m., adj. (de la *pînișoară* ; *pînișor* : Mh, Ol ; *pînișori*[388] : Gj, Mn ; *strugure pînișor* : Mh, Spineni—Ol ; *struguri pînișori* : Hinova—Mh, Stoina—Gj) ; **ploápă**[389] s.f., adj. (de la *plop* : Ar, Bt, Br, Gj, Hd, Iș, Mh, Vl ; *pleoapă*[390] : Gj, Hd, Tm, Mișca—Ar ; *poamă ploapă* (Tabăra—Bivolari—Iș) ; **tămîí**[391] s.m., adj. (de la *tămîie* : Gj, Comarna și Răducăneni—Iș, Hușî—Vs, Odobești—Vn ; *tămai*[392] : Gj ; *tămăi* : Gj, Nicorești—Gl ; *strugure tămîi* : Gj, Odobești—Vn) ; **tămîiór**, *tămîióri* s.m., adj. (de la *tămîioară* ; *tămîior*[393] : Gj, Comarna și Cotnari—Iș ; *tămuior* : Gj ; *tămîiori*[394] : Gj ; *tămăiori*[395] : Gj ; *strugure tămîior* : Gj) ; **tămîiós**, *tămîioși* s.m., adj. (de la *tămîioasă* ; v. și *tămîie*+suf. *-os* ; *tămîios*[396] : Mold., Munt., Bh, BN, Ct, Gj, Mș, Ol ; *tamaios* : Bc ; *tămăios*[397] : Gj ; *tomaios*[398] *tămîioși*[399] : Mold., Munt., Olt., Bh, Tm, Sj, Sv ; *tamaioși*[400] : Bc, Gl ; *strugure tămîios*[401] : Dobr., Munt., Olt. ; *strugure tămăios*[402] : Gj, Ol ; *struguri tămîioși*[403] : Dobr., Munt., Olt. și izolat în toată țara) ; **vălătucă** adj. (de la *vălătuc* ; *poamă vălătucă* = cu boabele conice, mărunte, tari, de culoare neagră : Șipote și Tansa—Iș).

1.3.1.1. Metafore urmate de determinări : **tămîi** : *tămîi alb* (Cîrlogani—Ol, Șegarcea—Dj), *tămîi negru* (Creței—Vl, Drănic—Dj) ; **tămîior** : *tămîior alb* (Gj) ; **tămîios** : *tămîios alb* (Bz, Dj, Ph), *tămîios negru* (Dj).

1.3.2. De la nume de fructe : **ananásă** s.f., adj. (de la *ananas* : Bc, Nț, Cucuteni—Iș ; *ananáie* : Ab ; *anănasă* : Bc ; *anănoasă* : Bc, Nț ; *aranasă* :

---

[387] Dv, 228.
[388] BD, 182.
[389] JO, 54 ; H/V, 102[r] ; H/IX, 50[r] ; H/XVII, 60[v] ; D/4547, 193[v], 197[v], 212[r], 323[v] ; VV, 54 ; NI, 55 ; DH, 117, 329.
[390] H/XVIII, 301[v] ; D/4547, 192[r] ; DDRF (*pleopă*) ; BD, 182 ; DLR.
[391] NALR. Olt, IV, 262.
[392] D/4547, 143[r].
[393] H/VI, 233[r].
[394] D/4547, 231[v].
[395] D/4547, 216[r].
[396] JO, 53 ; H/II, 98[v] ; H/IX, 40[r].
[397] COSTINESCU.
[398] D/4547, 212[r].
[399] H/I, 267[v] ; H/IX, 17[v], 35[v], 50[r] ; H/XII, 169[v] ; D/4547, 148[v], 157[r], 177[v], 208[v].
[400] D/4551, 333[v], 337[r].
[401] PONTBRIANT, D. ; H/V, 386[r] ; TDRG ; SCRIBAN, D.
[402] COSTINESCU, 567.
[403] H/XII, 237[r].

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

Vîrtoape—Tr ; *poamă ananàsă* : Mold.) ; **căpșún** s.m., adj. (de la *căpșună* : Crivești—Vînători și Deleni—Iș ; *strugure căpșun* : Bz, Ruginoasa—Iș) ; **corn, *corni*** s.m., adj. (de la *coarnă* ; *corn* : Tr, Bucov—Ph, Dumești și Scobinți—Iș, Gorgan—Ag, Nicșeni—Bt, Silagiu—Tm ; *corni*[404] : Bc, Bt, Gl, Nț ; *strugure corn*[405] : Munt., Olt., Odobești—Vn ; *struguri corni*[406] : Bz, Gl, Ph, Vs, Cotnari—Iș) ; **harbúză** adj. (de la *harbuz* ; *poamă harbuză* : Comarna—Iș) ; **mără** adj. (de la *măr* ; *poamă mară* =cu boabele rotunde, de culoare galbenă-verzuie : Coțușca și Viișoara—Bt, Salcea—Sv) ; **mălín** s.m. (de la *mălină* : Hănești—Bt) ; **merișoără** s.f., adj. (de la *merișor* : Mădîrjac și Popești—Iș, Tudora—Bt ; *poamă merișoară* : Corni și Leorda—Bt, Lespezi—Iș).

1.3.2.1. Metafore urmate de determinări : **ananasă** : *ananasă neagră* (Bc) ; **corn** : *corn alb* (Cotnari și Horlești—Iș, Drănic—Dj, HușI—Vs, Pietroasele—Bz), *corn negru* (HușI—Vs, Nicșeni—Bt), *corni negri* (Bt, Gl), *strugur corn alb*[407] (Vl, Vs), *strugur corn negru*[408] (Vl, Vs), *strugure corn alb* (HușI și Stănilești—Vs, Pietroasele—Bz), *strugure corn negru* (Dj, Ol, Vl), *struguri corni albi*[409] (Bz, Ph, Odobești—Vn), *struguri corni negri*[410] (Bz, Ph, Cotnari—Iș, Miniș—Ar, Odobești—Vn).

1.3.2.2. Metafore în compuse : **corn** : *corn-gras* (=*coarnă-grasă*: Cepleniță—Iș, Stănilești—Vs), *corn-tomnatic* (=*coarnă-tomnatică* : Cotnari—Iș), *corn-turcesc* (=*coarnă-turcească* : Bălțați—Iș), *corn-văratic* (=*coarnă văratică* : Iș, Urlați—Ph).

1.3.2.3. Derivate : **corn** : *cornét*[411] (Dersca—Bt, Dumitra—BN), *corniș*[412] (Gl), *cornișón*[413] (Gl, Odobești—Vn), *cornișór*[414] (Br, Gl, Iș, Tl, Odobești—Vn, Sagna—Nț), *cornurel* (Nț), *cornuț* (Vs), *cornari*[415] (Hinova—Mh), *strugure cornar* (Drănic—Dj), *poamă cornar* (Andrieșeni și Dobrovăț—Iș), *strugure cornișor* (Cehal—SM, Pojejena—Mh), *strugure cornorat* (Corcova—Mh), *poamă cornișon*[416] (Gl), *poamă cornișor*[417] (Gl, Vs, Luncavița—Tl).

2. Denumiri date prin asemănarea cu diverse obiecte, părți ale acestora sau ale unor plante, cu alimente, metale etc., substantive și adjective care reflectă forma comună a celor două realități comparate și, mai rar, culoarea sau calitatea lor.

2.1. Cuvinte de bază : **báltă** adj. (*poamă ballă* =cu boabele acre, mărunte, apoase, cu pielița tare, de culoare albă : Vs ; *poamă de ballă*[418] : Gl, Vs ; *poamă bălții* : Iș) ; **ban** adj. (*poamă ban* =cu boabele mari, rotunde, rare,

---

[404] D/4550, 303[v] ; D/4551, 337[r] ; D/4552, 220[r].
[405] SCRIBAN, D.
[406] H/III, 462[v] ; H/XIII, 9[r] ; H/XV, 496[v].
[407] H/XV, 368[v].
[408] *Ibidem.*
[409] H/XIII, 9[r].
[410] *Ibidem.*
[411] VVA, IV, 224.
[412] D/4549, 152[v].
[413] H/III, 207[v].
[414] H/III, 305[v], 359[v], 385[r] ; D/4549, 111[r], 170[r], 211[r], 244[r] ; D/4553, 75[v].
[415] NALR. Olt, IV, 262.
[416] H/III, 207[v].
[417] H/III, 207[v] ; H/XIV, 463[r] ; BD, 182.
[418] H/III, 226[r] ; H/XV, 514[r].

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

de culoare albă : Podu-Iloaiei—Iș) ; **boábă**[419] s.f. (cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă sau neagră : Gj) ; **bóltă**[420] s.f. (cu ciorchinele ramificat, alungit, cu boabele mărunte, rare, de culoare albă, cu vițe lungi, care se leagă sub forma unui arc : Dj) ; **budáeă** adj. (*poamă budacă*=cu boabele de mărime mijlocie, rotunde, de culoare albă : Cotnari și Sculeni—Victoria—Iș ; *poamă budarcă* : Vlădeni—Bt) ; **castrón** adj. (*poamă castron*=cu boabele mari, rare, de culoare albă-gălbuie : Avrămeni și Flămînzi—Bt, Balcani—Bc) ; **ciorchínă** s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare cenușie : Ol) ; **condáe** adj. (*poamă condac*=cu boabele mărunte, lunguiețe, de culoare gălbuie : Ciurea și Mogoșești—Iș) ; **covățeá** s.f. (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă-gălbuie : Deleni—Iș, Zorleni—Vs) ; **crâseă**[421] s.f. (cu boabele mărunte, lunguiețe, de culoare albă : Iș, Ghermănești—Vs) ; **crăcánă**[422] s.f., adj. (cu ciorchinele lung, rămuros și ramificat, cu boabele mari, rare, rotunde, de culoare albă sau neagră : Mold., Br, Bz, Tl, Tm ; *crucană*[423] : Mold. ; *crîcană*[424] : Bt ; *poamă crăcană*[425] : Mold., Vădeni—Br ; *poamă crucană*[426] : Mold.) ; **crúce**[427] s.f., adj.(cu ciorchinele bătut sub formă de cruce, cu boabele dese, dulci, de culoare albă, mai rar neagră : Munt., Bt, Iș, Vn, Vs ; *strugure cruce* : Munt. ; *strugure de cruce* : Podu Iloaiei și Tg. Frumos—Iș ; *poamă cruce*[428] : Mold. ; *poamă de cruce* : Hîrlău, Rediu și Sirețel—Iș ; *poamă în cruce*[429] : Mold., Merei—Bz ; *poamă în cruci* : Iș ; *struguri cruce*[430] : Munt., Vn) ; **făínă**[431] s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă-gălbuie : Corcova—Mh ; *poamă făină* : Dobrovăț—Iș, Mileanca—Bt) ; **fléură** s.f. (cu ciorchinele ramificat, cu boabele mărunte, turtite, de culoare neagră : Bt, Erbiceni—Iș, Ghermănești—Vs) ; **frúnză** adj. (*poamă frunză*=cu ciorchinele alungit, cu boabele mari, ovale, de culoare albă-verzuie sau neagră : Șipote—Iș) ; **ghem** s.m. (cu boabele rotunde, mari, de culoare albă sau neagră : Ct) ; **gurgúi** adj. (*strugure gurgui*=cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : Ph ; *poamă gurgui* : Frumușița—Gl) ; **muşurói** s.m. (cu ciorchinele mare, cu boabele mărunte, rotunde, bătute, de culoare neagră : Ar) ; **pîrnău**, **-áie**, *pîrnăi* s.m. și f., adj. (cu boabele alungite, cu gît, de culoare neagră : *pîrnău* : Munt. ; *pîrnaie*[432] : Munt. ; *strugure pîrnău* : Munt. ; *poamă pîrnaie* : Schitu Duca—Iș ; *struguri pîrnăi*[433] : Munt.) ; **plumb** s.m., adj. (cu boabele mari, foarte tari,

[419] D/4547, 41[v] ; 171[v].
[420] NALR. Olt, IV, 262.
[421] BD, 182.
[422] JO, 53 ; H/I, 314[r], 381[v], 414[v] ; H/III, 65[r] ; H/XII, 114[r] ; H/XIII, 268[v], 489[r], 492[r] ; HEM, III, 2782 ; D/4545, 128[v], 140[r], 199[v] ; D/4549, 192[v], 215[r], 244[v], 262[v] ; D/4553, 91[v] ; DDRF ; RCM, 483 ; DAME, T$_8$, 23 ; VIN, 169 ; NI, 58 ; TDRG ; BARCIANU ; DA ; DU ; CADE ; FME, I, 369 , 493 ; DM ; CDER ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; GO, 100 ; DEX; SVR, 41.
[423] IP, 264 ; H/III, 101[v] ; D/4549, 111[r], 208[v] ; D/4551, 351[r].
[424] VIN, 153.
[425] H/III, 207[v] ; H/XIII, 486[r] ; HEM, III, 2782 ; D/4545, 193[v] ; DV, 11 ; DS, 47 ; DA ; SCRIBAN, D.
[426] H/III, 95[r], 359[v].
[427] H/XIII, 502[r] ; NI, 68 ; BD, 182; SVR, 42.
[428] H/XIII, 228[r] ; DV, 10 ; DS, 45.
[429] H/XII, 105[r] ; DA.
[430] H/XIII, 9[r].
[431] GLB, 140 ; BD, 182.
[432] JO, 53 ; DDRF ; DU ; CADE ; DE, 459 ; DLR.
[433] SCRIBAN, D.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

de culoare neagră : Duda —Epureni —Vs, Costuleni —Iș ; *poamă plumb* : Ciurea și Mogoșești —Iș) ; **stafidă** s.f. (cu ciorchinele și boabele mici, fără semințe, de culoare albă : Ighiu —Ab, Șiria —Ar ; *strahină*[434] : Gl ; *strafidă* : Pădureni —Jebel —Tm) ; **sticlă** adj. (*poamă sticlă*=cu boabele de mărime mijlocie, alungite, rare, tari, de culoare albă-gălbuie : Ciurea —Iș, Păltiniș —Bt ; *poamă de sticlă*[435] : Grajduri —Iș) ; **tóbă**[436] s.f. (cu boabele mari, rare, de culoare cenușie : Gj) ; **țúrțure**[437] s.m., adj. (cu ciorchinele și boabele lungi, rare, de culoare albă : Bălțați și Ruginoasa —Iș ; *poamă țurțure*[438] : Butea și Lungani —Iș, Frumușica —Bt) ; **ulcícă** adj. (*poamă ulcică*=cu boabele mărunte rotunde, de culoare albă : Andrieșeni —Iș, Șendriceni —Bt).

2.1.1. Metafore urmate de determinări : **crăcană** : *cracană albă* (Iș), *cracană neagră* (Iș), *crăcană albă*[439] (Gl, Iș, Vn), *crăcană de Nicorești*[440] (Gl, Vn), *crăcană de Odobești* (Gl, Vn), *crăcană neagră*[441] (Gl, Iș, Vn, Vs), *poamă crăcană albă* (Iș), *poamă crăcană neagră* (Iș, Vs) ; **cruce** : *cruce albă* (Flămînzi —Bt), *cruce întoarsă* (Deleni —Iș), *cruce neagră* (Cotnari —Iș), *cruce sfîntă* (Poiana Mărului —Ceplenița —Iș) ; **fleură** : *fleură neagră* (Bt) ; **plumb** : *plumb negru* (Coropceni —Iș).

2.1.2. Derivate : **crăcană** : *cracanátă*[442] (Mold., Ol), *crăcănátă*[443] („varietate de struguri negri sau cenușii, dulci, ciorchina mare și cu craci mari, astfel că boabele sînt foarte rare", DA : Mold., Munt.), *crăcănoásă*[444] (Bt, Iș, Vs), *poamă cracanátă* (Mold.), *poamă crăcănátă* (Mold.) ; **cruce** : *crucișoáră*, (Ciurea, Popești și Ruginoasa —Iș), *cruciță* (Țibana —Iș, Unțeni —Bt) ; **frunză** : *frunzătúră* (Drăgușeni —Șcheia și Hălceni —Șipote —Iș), *frunzulíță* (Cordun —Flămînzi —Bt, Gîrbești —Țibana — Iș) ; **gurgui** : *strugure gurguiát* (Ag, Ph), *poamă gurguiátă* (Comarna și Deleni — Iș), *gurguiátă*[445] (Ag, Bc, Bz, Ph), *gurguiețícă*[446] (Topoloveni —Ag), *gurguíță*[447] (Vernești — Bz) ; **țurțure** : *poamă țurțurátă* (Crucea —Lungani —Iș).

2.2. Derivate cu sufixe : **bobán, -ă** adj. (*bob*+suf. *-an*=*boabă* ; *poamă boban* : Valea Adîncă —Miroslava —Iș ; *poamă bobană* : Vaduri — Viișoara —Nț) ; **bobár** adj. (*bob*+suf. *-ar*=*boabă* ; *poamă bobar* : Runcu — Țibana — Iș) ; **bobițár** adj. (*bobiță*+suf. *-ar* ; *poamă bobițar*=cu boabele mărunte, de culoare albă : Mironeasa și Moșna —Iș, Păltiniș —Bt) ; **cîrcioásă**[448] s.f. (*cîrci*+suf. *-oasă* ; cu ciorchinele mare, cu boabele de mărime mijlocie, rare, de culoare albă : Dj, Vl) ; **crangánă** s.f., adj. (*crangă* „creangă"+suf. *-ană* ; cu ciorchinele ramificat, cu boabele mărunte, de culoare albă : Vn, Ciobanu — Ct, Ni-

---

[434] H/III, 305[v] ; D/4549, 170[r] ; BD, 182.
[435] BD, 182.
[436] D/4547, 208[v].
[437] H/VIII$_2$, 199[v].
[438] H/VIII$_1$, 236[v].
[439] NI, 8.
[440] TI, 29.
[441] MO, 12 ; NI, 8 ; VIN, 136.
[442] H/XIV, 222[r] ; GLB, 140.
[443] JO, 53 ; H/XI, 5[r], 16[v], 177[r] ; H/XIII, 423[v] ; H/XIV, 64[v], 84[r], 103[r], 185[v] ; HEM, II, 2104 ; D/4548, 232[r], 251[r], 320[r] ; D/4557, 198[r] ; NI, 58 ; DA ; BD, 182 ; SVR, 41.
[444] PO, 7.
[445] H/XI, 335[r] ; DA.
[446] H/IX, 230[r].
[447] BD, 182.
[448] L. și. ICHV, I, 404.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

coreşti şi Străoane—Gl; *crănganǎ*: Cornăţel—Urecheşti—Gl; *crengană*: Runc—Buhuşi—Bc; *poamă cranganǎ*: Lieşti—Gl); **crîngánă**[449] s.f. (*crîng* + suf. *-ană* = *crăcană*: Db, Ph, Tr); **drughíţă** s.f. (*drugă* „cocean" + suf. *-iţă*; cu boabele lungi, mari, tari, rare, de culoare neagră: Dj, Gj); **gărdurăríţă**[450] s.f. (*garduri* + suf. *-ăriţă*; cu boabele mărunte, dese, de culoare albă sau neagră; plantată pe lîngă garduri, viţa se agaţă de acestea: Cricău—Ab, Romos—Hd); **gozoreáscă** s.f. (*gozuri* + suf. *-ească*; cu boabele mărunte, bătute, de culoare neagră: Slobozia—Ciurea—Iş, Şuletea—Vs); **ociogiáncă** s.f. (*ociogi* + suf. *-ancă*; cu boabele mărunte, rare, de culoare galbenă-verzuie: Ol).

2.2.1. Metafore urmate de determinări: **drughiţă**: *drughiţă neagră*[451] (Gj), *drughiţă tare* (Cruşeţ—Gj).

2.3. Treceri de la o altă clasă morfologică: **bánă** adj. (de la *ban*; *poamă bană*: Deleni—Iş); **ciolpánă**[452] s.f. (de la *ciolpan*; cu boabele mari, rare, lunguiețe, de culoare neagră; corzile butucului sînt scurte şi cioturoase: Comarna, Tomeşti şi Victoria—Iş; *ciorpană*[453]: Comarna, Mogoşeşti şi Prisăcani—Iş, Dumeşti—Vs, Flămînzi—Bt); **condácă** adj. (de la *condac*; *poamă condacă*: Ciurea—Iş); **dulápă** adj. (de la *dulap*; *poamă dulapă* = cu boabele mari, rare, de culoare cenuşie: Mădîrjac şi Popeşti—Iş); **gurgúie** s.f., adj. (de la *gurgui*: Deleni şi Plugari—Iş, Godeni—Ag; *poamă gurguie*: Iş); **gurgúnă**[454] s.f. (de la *gurgui*; cu boabele mari, lunguiețe, de culoare albă: Bt, Cotnari—Iş); **iézeră** s.f. (de la *iezer*; cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră: Vs); **plúmbă** s.f., adj. (de la *plumb*: Holboca—Iş, Stănileşti—Vs; *poamă plumbă*: Holboca—Iş); **stafíd**[455] s.m. (de la *stafidă*: Ighiu—Ab, Şiria—Ar); **ţúrţură** s.f. (de la *ţurţure*: Iş).

3. De la cuvinte care denumesc substanţe lichide:

3.1. Cuvinte de bază: **brágă**[456] s.f., adj. (cu boabele mari, rare, brumate, cu miezul foarte suculent, de culoare albă-gălbuie, roşie sau neagră: Gj, Cepleniţa şi Cotnari—Iş; *brahă*: Glogova—Gj; *strugure bragă*: Cruşeţ—Gj, Nedeia—Dj; *poamă bragă*: Iş); **must** adj. (*poamă must* = cu boabele apoase, rotunde, de culoare verde-gălbuie: Scobinţi—Iş); **sifón**, *sifoni* s.m., adj. (cu boabele mărunte, rare, alungite, apoase, cu gust înţepător, de culoare neagră: Gl, Vs, Babadag—Tl; *sifon*: Vs; *ţifon*: Gl, Vs; *strugure sifon*: Babadag—Tl; *poamă sifon*: Vutcani—Vs; *struguri sifoni*: Luncaviţa—Tl); **trăseălău** s.m. (cu boabele mari, tari, de culoare neagră, care produce un vin alcoolic: Ghermăneşti—Vs, Miroslava—Iş); **ţişpoágă** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă sau neagră, care produce un vin slab: Belceşti şi Plugari—Iş; *poamă ţişpoagă*: Flămînzi—Bt).

3.1.1. Metafore urmate de determinări: **bragă**: *bragă neagră* (Gj, Nedeia—Dj), *bragă roşie* (Cruşeţ—Gj); **sifon**: *sifon negru* (Vutcani—Vs).

---

[449] SCRIBAN, D.
[450] GV, 43.
[451] NALR. Olt, IV, 262.
[452] D/4552, 287^{v}.
[453] H/VIII$_1$, 205^{r}.
[454] VIN, 169; NI, 67.
[455] BA, 352.
[456] H/VI, 233^{r}; D/4547, 143^{r}, 171^{r}, 189^{r}, 205^{v}, 220^{r}; DA.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

3.1.2. Derivate : **bragă** : *brăghină*[457] (Munt., Olt., Mh și izolat în Ban. Dobr., Mold., Transilv.), *barághină*[458] (Ag, Ph, Vn), *bráchină* (Vl), *brăghilă*[459] (Munt., Dj), *brăgină*[460] (Olt.), *bráighină*[461] (Dj, Greaca—Gr), *brăghinoáră* (Dj, Golăești și Lespezi—Iș), *brăghioáră* (Dj, Vl, Andrieșeni—Iș, Lipova—Bc, Pungești—Vs), *brăghiță* (Hîrlău și Miroslava—Iș, Hlipiceni—Bt, Șegarcea—Dj), *struguri brăghină*[462] (Olt.), *poamă brăghină*[463] (Bc, Iș, Vs).

3.1.2.1. Derivate urmate de determinări : **bragă** : *braghină albă*[464] (Munt., Olt., Iș, Murfatlar—Ct), *braghină altoită*[465] (Vl), *braghină cu boaba mare*[466] (Mh), *braghină cu bobul mare*[467] (Dj, Mh, Vl, Erbiceni—Iș, Frumușița—Gl), *braghină cu bobul mic*[468] (Dj, Mh, Vl, Lespezi—Iș, Păltiniș—Bt, Pietroasele—Bz), *braghină deasă*[469] (Olt., Iș), *braghină de Drăgășani*[470] (Olt., Bc, Gl, Mh și izolat în toată țara), *braghină de Mehedinți*[471] (Olt., Mh), *braghină mare*[472] (Olt., Bz, Albești—Bt, Comarna—Iș), *braghină mică*[473] (Vl), *braghină neagră*[474] (Olt., Iș, Vs și izolat în toată țara), *braghină roșie*[475] (Olt.), *braghină roz*[476] (Ol), *braghină turtită* (Iș).

3.1.2.2. Derivate în compuse : **bragă** : *braghină-bătută*[477] (cu boabele mari, dese, bătute, de culoare albă-gălbuie : Olt., Iș, Vs), *braghină-rară*[478] (cu boabele mari, rare, de culoare albă-gălbuie : Olt., Bc, Iș, Vs).

3.1.2.2.1. Derivate urmate de determinări în compuse : **bragă** : *braghină deasă-bătută*[479] (Olt., Mh), *braghină roșie-rară*[480] (Dj).

---

[457] BA, 352 ; IM, 369, 439 ; BLb, 94 ; AT, 132 ; JO, 53 ; BLB ; 44 ; H/II, 125[r] ; H/IV, 83[r]; H/V, 3[v], 9[v], 16[r], 34[v], 70[r] 88[v], 97[v], 102[r], 131[v], 134[v], 137[r], 185[r], 208[r], 234[r], 248[r], 256[r], 272[v], 287[v], 296[v], 313[r], 324[v], 351[v], 367[r], 374[r], 386[r], 393[r], 407[v], 415[r], 433[v], 441[v], 447[r], 458[r], 482[v]; H/IX, 17[v], 24[r], 35[v], 40[v], 50[r], 55[v], 69[v], 114[r], 135[r], 230[r], 246[v], 471[v]; H/XI, 5[r], 16[r], 26[r], 46[r] 95[v], 130[r], 165[v], 246[r]; H/XIV, 93[r], 150[v], 199[v] ; H/XVI, 3[v], 30[r], 41[r], 380[r] ; H/XVIII, 260[v] ; HEM, II, 2 104 ; D/4545, 1[v], 236[v] ; D/4546, 73[v], 82[r], 99[r], 105[r] ; D/4547, 4[v], 5[v], 8[v], 12[v], 21[r], 25[r], 73[r], 94[v], 101[v], 108[v], 114[r], 117[v], 134[r], 137[v], 141[r], 148[v], 157[r], 171[v], 173[r], 176[r], 177[v], 192[r], 193[v], 197[v], 212[r], 224[v], 244[r], 255[r], 269[v], 294[r], 308[r], 316[r], 323[v], 381[r], 393[r], 405[v], 410[r], 422[v], 442[r], 456[v], 468[v] ; D/4548, 123[r], 145[r], 167[v], 175[v], 200[v], 291[r] ; D/4553, 444[r] ; D/4557, 38[v], 131[v] ; DV, 11 ; NL ; BARCIANU ; DDRF ; DVar, 234 ; MB, 89; LD, 111 ; NI, 61 ; VIN, 146 ; TDRG ; DA ; GLB, 141 ; BM, 360 ; ȘEZ, 1 925, 1—2, 13 ; DU ; DC, 711 ; PP, 339 ; PFl, 340 ; CADE ; FME, I, 493; FME, IV, 686 ; SCRIBAN, D. ; DL, I, 270 ; DM ; LTR, 3, 82 ; BD, 182 ; MDE, 120 ; DEX ; NALR. Olt, IV, 262—263 ; SVR, 25.

[458] H/IX, 230[r] ; H/XII, 132[r] ; D/4550, 74[v].

[459] H/II, 207[r] ; DA.

[460] H/VI, 235[v] ; D/4547, 41[v].

[461] H/V, 165[r], 403[v].

[462] H/V, 158[v].

[463] SCRIBAN, D.

[464] CA, 403 ; NALR. Olt, IV, 263.

[465] NALR. Olt, IV, 262.

[466] Cf. IM, 439.

[467] BT, 415.

[468] *Ibidem*.

[469] CA, 293.

[470] NI, 61 ; SVR, 25.

[471] CC, 90.

[472] BBH, 163.

[473] *Ibidem*.

[474] H/V, 4[r], 185[r] ; VIN, 158 ; NI, 6.

[475] H/V, [illegible], 262—263.

[476] NAL[illegible]

[477] CA [illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

3.2. Derivate cu sufixe : **borșár** s.m. (*borș*+*suf.* *-ar* ; cu boabele mărunte, acre, de culoare albă-verzuie : Runcu — Țibana și Vlădiceni — Tomești — Iș) ; **găzoáie** s.f. (*gaz*+suf. *-oaie* ; cu boabele mari, lucioase, de culoare albă-gălbuie : Corod — Gl, Frumușica — Bt).

3.3. Treceri la o altă clasă morfologică : **brag**[481] s.m. (de la *bragă* : Gj) ; **mústă** adj. (de la *must* ; *poamă mustă* : Belcești și Scobinți — Iș, Flămînzi — Bt) ; **ravácă** s.f. (de la *ravac* ; cu boabele alungite, de culoare galbenă-aurie, care produce un vin limpede, gălbui : Cotnari — Iș) ; **sifoánă** s.f., adj. (de la *sifon* : Vs, Podu Iloaiei — Iș ; *țîfoană* : Vs ; *poamă sifoană* : Lețcani — Iș) ; **sifoáncă** s.f., adj. (de la *sifon* : Vs, Coțușca — Bt, Lungani și Prisăcani — Iș ; *poamă sifoancă* : Lungani — Iș) ; **vînă** s.f., adj. (de la *vin* ; cu boabele rotunde, dese, zemoase, cu pielița subțire, de culoare albă-gălbuie sau verde, pătate cu puncte negre : Cotnari — Iș ; *poamă vînă* : Cotnari și Cucuteni — Iș).

3.3.1. Metafore urmate de determinări : **sifoană** : *țîfoană bătută* (Vs), *țîfoană rară* (Vs).

3.3.2. Derivate : **brag** : *brághin*[482] (Ph, Cotnari și Răducăneni — Iș), *brăghinár* (Viișoara — Bt), *brăghinór* (Aroneanu — Iș, Bucov — Ph, Flămînzi — Bt), *brăghiór* (Ph, Sinești — Iș), *strugure brághin* (Cotnari — Iș), *struguri braghini*[483] (Olt., Mh, Ph, Cotnari — Iș, Huși — Vs).

B. Metaforele animat pentru inanimat cuprind numele varietăților de struguri care s-au dat prin asemănarea strugurilor cu părți ale corpului omenesc, cu animale, păsări, insecte etc.

1. De la numele părților corpului omenesc, ale animalelor sau păsărilor (pentru includerea părților corpului în categoria respectivă, vezi I. Coteanu, A. Bidu-Vrănceanu, *Limba română contemporană, II, Vocabularul*, București, 1975, p. 53) :

1.1. Cuvinte de bază : **ciolán**[484] s.m. (cu boabele mărunte, vîrtoase, rare, acre, de culoare albă sau roșie : Bz, Ph, Băcești — Vs, Bosia și Mircești — Iș, Corni și Curtești — Bt) ; **gîlmă** s.f. (cu boabele mari, umflate, apoase, de culoare albă : Flămînzi — Bt) ; **ochi** s.m., adj. (vezi și *ochi* din unele compuse care numesc diferite plante ; cu boabele mari, rotunde, brumate, de culoare albă sau neagră : Nicorești — Gl, Odobești — Vn, Pietroasele — Bz ; *strugure ochi* : Sadova — Dj ; *poamă ochi* : Deleni — Iș, Frumușica — Bt) ; **țîță**[485] s.f., adj. (vezi și *țîță* din unele compuse care numesc diferite plante ; cu boabele alungite, de obicei mari, cu pielița subțire, brumată, de culoare albă, neagră sau roșie : Ag, Cs, Gj, Iș, Mh ; *țățăă*[486] : Gj ; *țiță*[487] : Gj ; *strugure țîță* : Ag, Mh ; *poamă țîță* : Iș, Flămînzi — Bt, Huși — Vs).

---

[481] D/4547, 125[r].
[482] DA (illegible)
[483] SCL (illegible)
[484] H/X (illegible)

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

1.1.1. Metafore urmate de determinări: **ciolan** : *ciolan alb* (Bz, Ph), *ciolan roșu*[488] (Ph); **țâță** : *țâță albă*[489] (Gl, Mh), *țâță neagră*[490] (Hd, Mh), *țâță roșie*[491] (Gj), *țâță mare*[492] (Gj), *țâță mică*[493] (Gj).

1.1.2. Derivate de la metafore: **ochi** : *ochiói*[494] (Căscioarele—Cl, Jugurei—Ph, Pietroasele—Bz); **țâță** : *țâțche*[495] (Pir—SM, Strunga—Iș, Vlădeni—Bt), *țâțoáie*[496] (Gl, Răducăneni—Iș), *țâțoásă*[497] (Vs, Hudești—Bt), *țâțúcă* (Trușești—Bt), *țâțulícă* (Bălțați—Iș, Stănilești—Vs), *țâțúșcă* (Bosia—Iș), *țâțár* (Cășeiu—Cj), *țâțáriu*[498] (Cășeiu—Cj, Sinești—Iș), *țâțán* (Oțeleni—Iș), *țâțániu*[499] (Popești și Țibana—Iș), *țâțár* (Rediu—Iș), *țâțariu* (Flămînzi—Bt), *poamă țâțoáie*[500] (Deleni—Iș, Nicorești—Gl), *poamă țâțoásă* (Epureni—Vs).

1.1.3. Metafore în compuse: **țâță** : *țâță-grasă*[501] (cu boabele mari, puțin alungite, cu pielița tare, de culoare albă-verzuie: Iș, Tl, Biertan—Sb, Ghioroc—Ar).

1.2. Derivate cu sufixe: **umeráș** s.m. (cu boabele mărunte, rare, conice, de culoare albă: Drănic și Sadova—Dj).

2. De la nume de animale, păsări și insecte:

2.1. Cuvinte de bază: **cal** adj. (*poamă cal*=cu boabele mari, rare, de culoare neagră: Săveni—Bt, Stănilești—Vs; *poama calului*[502]: Iș, Vs; *poamă de cal*: Huși—Vs); **căpră** s.f., adj. (cu boabele mari, alungite, de culoare albă-gălbuie: Tomești și Țuțora—Iș; *poamă capră*: Răducăneni—Iș; *poama caprei*: Bohotin—Răducăneni—Iș, Epureni—Vs); **căstor** adj. (*strugure castor*=cu boabele mărunte, de culoare neagră, cu ciorchinele în forma palmei, fără degetul mare: Bucium și Strunga—Iș); **cioáră** s.f., adj. (cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare neagră: Ciurea și Grajduri—Iș, Negrești—Vs; *strugure cioară*: Hîrlău—Iș; *poamă cioară*: Bt, Șipote—Iș); **ciorói**[503] s.m. (cu boabele mărunte, de culoare neagră sau neagră-cenușie: Deleni—Iș, Frumușica—Bt); **cocór** adj. (*poama cocorului*[504]=cu boabele alungite, mari, de culoare neagră-roșcată: Tl); **corb**[505], *corbi* s.m., adj. (cu boabele mari,

[488] Arhivele Statului București, dos. 863, f. 67; GO, 94, nota 5.
[489] IM, 369; D/4547, 208v.
[490] H/XVII, 90v.
[491] D/4547, 208v.
[492] D/45
[493] *Ibide*
[494] H/XV

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

dese, tari, cu gust dulce-acrișor, de culoare neagră : Munt., Olt. și izolat în Dobr. și Mold. ; *corbi*[506] : Dj, Mh ; *strugure corb* : Dj, Gj, Ph ; *struguri corb* : Căpreni—Gj ; *struguri corbi*[507] : Mh, Ph ; *poama corbului*[508] : Iș, Greci și Luncavița-Tl ; *poamă corb*[509] : Tl, Comarna și Mădîrjac—Iș) ; **garván**[510] s.m. (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Ghigera și Sadova—Dj) ; **gărgăríță**[511] s.f. (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Bz, Berești—Gl, Probota, Rediu și Tomești—Iș) ; **múscă**[512] s.f., adj. (cu boabele mărunte, puțin alungite, dulci, apoase, cu pielița subțire, de culoare neagră : Tm, Cuvin—Ar, Huși—Vs ; *poamă muscă* : Huși—Vs ; *poama muștii*[513] : Iș, Vs) ; **pițigói** adj. (*poamă pițigoi*[514]=cu boabele mărunte, dese, apoase, dulci, de culoare neagră : Vădeni—Br) ; **rîndunícă** s.f., adj. (cu boabele bătute, puțin alungite, de culoare neagră-roșiatică : Probota și Răducăneni—Iș ; *rândunică*[515] : Comarna și Trifești—Iș ; *poamă rîndunică*[516] : Iș) ; **vulpe**[517], *vulpi* s.f., adj. (cu ciorchinele bifurcat, mare, cu boabele dese, rotunde, mărunte, dulci, de culoare roșiatică, albă sau neagră : Mold., Munt., Olt., Mh, Blaj—Ab și izolat în Dobr. ; *hulpe*[518] : Mold., Bz, Tl ; *vulpi*[519] : Bc ; *strugure vulpe* : Odobești—Vn ; *poamă hulpe*[520] : Mold., Tl ; *poamă vulpe*[521] : Mold., Tl ; *poama vulpii*[522] : Mold. ; *struguri vulpe*[523] : Bc, Iș ; *struguri vulpi*[524] : Bc, Vn, Pietroasele—Bz) ; **vulpói**[525] s.m. (=*vulpe* : Iș, Tudora—Bt ; *hulpoi* : Iș).

2.1.1. Metafore urmate de determinări : **corb** : *corb de Mehedinți* (Mh), *corb de Muscel* (Ag), *corb de Oltenia* (Dj), *corb de Șagarcea* (Drănic—Dj), *corb*

---

[506] H/V, 131ᵛ, 207ᵛ ; H/IX, 17ᵛ, 24ᵛ, 121ᵛ ; H/XIV, 380ʳ.
[507] H/IX, 17ᵛ.
[508] D/4553, 75ᵛ.
[509] H/XIV, 463ʳ.
[510] TCS ; SVR, 55.
[511] D/4545, 236ᵛ.
[512] H/XVIII, 70ʳ, 70ᵛ.
[513] H/VIII$_1$, 5ᵛ ; NI, 79 ; FME, II, 594 ; SVR, 105.
[514] D/4545, 193ᵛ.
[515] D/45
[516] D/45
[517] DL

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

moale[526] (Ol, Tr), *corb tare*[527] (Ag); **vulpe**: *vulpe albă*[528] (Lungani—Iș, Odobești—Vn), *vulpe neagră*[529] (Andrieșeni și Cotnari—Iș, Odobești—Vn, Vlădeni—Bt), *vulpe roșie*[530] (Mold., Bz, Ph).

2.1.2 Metafore în compuse: **cioroi**: *cioroi-cenușiu* (cu boabele mărunte, dese, de culoare cenușie: Deleni—Iș), *cioroi-vînăt* (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră: Lespezi—Iș); **corb**: *corb-alb*[531] (cu boabele mari, rare, de culoare albă-ruginie: Olt., Ag, Db), *corb-negru*[532] (cu boabele tari, de culoare neagră: Dj, Mh, Tr), *corb-sculurător*[533] (cu „boabele rare și mărunte, care se aseamănă cu stafidele negre și mărunte, DA: Dj); **vulpe**: *vulpe-bătută*[534] (cu boabele mărunte, bătute, de culoare roșiatică: Iș, Mh, Ivănești—Vs), *vulpe-seină*[535] (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră: Largu-Bz, Huși-Vs, Odobești—Vn).

2.1.2.1. Metafore în compuse urmate de determinări: **corb**: *corb-alb mare*[536] (Valea Mare—Db), *corb-negru bătut*[537] (Burila Mare—Mh).

2.1.2.2. Metafore urmate de determinări în compuse: **vulpe**: *vulpe neagră-bătută* (Corcova—Mh), *vulpe roșie-bătută*[538] (Pietroasele—Bz, Todireni—Bt, Valea Seacă—Iș).

2.1.3. Derivate: **cal**: *poamă călită* (Huși—Vs), *poamă călușă* (Epureni—Vs); **capră**: *căpreáscă* (Dumbrava—Ciurea și Grajduri—Iș), *poamă căpriță* (Pungești—Vs); **cioară**: *ciorúșcă*[539] (Br, Bz, Iș, Ct, Ph, Sulița—Bt), *ciorúță* (Dumești și Rediu—Iș), *sirugure ciorásc* (Ceptura—Ph), *poamă ciorăscă* (Iș); **cioroi**: *cioroiáș*[540] (Ct, Ph, Tudora—Bt, Siretel—Iș); **corb**: *corbán*[541] (Br, Gl), *corbișór* (Flămînzi—Bt), *corbușór* (Deleni—Iș, Goicea—Dj), *strugure corbușór* (Zăvoaia—Bz); **vulpe**: *hulpășiță*[542] (Gl, Iș), *hulpoáică* (Mold., Tl), *hulpoáie* (Bt), *hulpoáně* (Bt), *hulpojiță*[543] (Mogoșești—Iș), *ulcheáscă*[544] (Tl, Bîrnova—Iș), *ulpeáscă*[545] (Tl), *vulpășiță*[546] (Gl, Iș, Huși—Vs), *vulpeáncă*[547] (Vl), *vulpeáscă*[548] (Gl, Tl, Vs), *vulpișoáră*[549] (Probota—Iș, Odo-

[526] H/XIV, 199[v].
[527] H/XI, 165[v]; H/IV, 199[v]; D/4548, 232[r]; DA.
[528] GO, [illegible]
[529] IP, [illegible]
[530] H/X[illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

beşti—Vn), *vulpoáică*[550] (Bt, Bz, Il, Iş, Ph), *vulpoáie* (Nicoreşti—Gl, Ruginoasa—Iş), *vulpoáne*[551] (Mh, Sadova—Dj), *vulpoşiţă* (Gl, Iş), *poamă vulpeáscă*[552] (Tl, Comarna—Iş, Nicoreşti—Gl), *poamă vulpişoáră* (Probota—Iş), *poamă ulpeáscă*[553] (Tl), *struguri de poamă vulpeáscă*[554] (Vs).

2.1.3.1. Derivate urmate de determinări: **cioară**: *ciorúşcă neagră*[555] (Ph); **vulpe**: *vulpoáică roşie*[556] (Tătaru—Ph, Vernești—Bz).

2.2. Derivate cu sufixe: **caragaţeáscă**[557] s.f. (*caragaţă*+suf. *-ească*; cu boabele alungite, de culoare albă-cenuşie: Tl); **viespeáscă**[558] s.f. (*viespe*+suf. *-ească*; cu boabele mărunte, dese, dulci, de culoare albă-gălbuie, pe care o mănîncă viespile: Tl); **vrăbieáscă** adj. (*vrabie*+suf. *-ească*; *poamă vrăghieáscă*[559]=cu boabele mărunte, dese, pieliţa subţire, de culoare neagră, pe care o mănîncă vrăbiile: Bosia—Iş, Hănești—Bt, Luncaviţa—Tl).

2.3. Treceri la o altă clasă morfologică: **cálă** adj. (de la *cal*; *poamă cálă*: Costuleni—Iş); **cángură** s.f. (de la *cángur*; cu boabele mari, de culoare albă sau neagră: Andrieşeni, Aroneanu, Coarnele Caprei şi Miroslava—Iş); **căstoră** s.f. (de la *castor*: Movileni—Heleşteni—Iş); **coárbă**[560] s.f., adj. (de la *corb*: Gj, Gl, Mh; *poamă coarbă*[561]: Gl, Vs; *struguri de poamă coarbă*[562]: Gl).

2.3.1. Metafore în compuse: **coárbă**: *coarbă-bătută* (cu boabele dese, bătute pe ciorchine, de culoare neagră: Mh), *coarbă-neágră*[563] (cu boabele mari, tari, care se coace tîrziu: Mh).

2.3.2. Derivate: **coarbă**: *corbánă*[564] (cu „boabele rotunde, aşezate foarte des pe ciorchini, cu coaja groasă şi de culoare brună închisă", DA: Gl, Somova—Tl), *corbáncă*[565] (Br, Gl, Sarichioi—Tl), *corbască*[566] („rară, neagră şi dulce", H/III, 226[r]: Gl), *corbeánă* (Probota şi Trifeşti—Iş), *corbeáscă*[567] (Gl, Iş, Vernești—Bz), *corboáică*[568] (Iş, Tl), *corobánă*[569] (Gl), *poamă corbană*[570] („rotundă la bobiţe, mare şi neagră", H/III, 207[v]: Gl), *poamă corbáscă*[571] (Gl), *poamă corbeáscă* (Gl, Iş), *struguri de poamă corbáscă*[572] (Gl).

---

[550] H/XI, 326[r]; D/4545, 236[v], D/4546, 125[r]; NI, 54; FME, I, 493.
[551] H/D
[552] D/4
[553] H/X

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

2.3.2.1. Derivate urmate de determinări : **coarbă** : *corbească neagră*[573] (Gl).

3. De la nume de ființe umane :

3.1. Cuvinte de bază : **armáș**[574] s.m., adj. (cu boabele mari, dese, de culoare albă-verzuie, care plesnesc la ploaie : Trușești și Ștefănești—Bt, Cotnari—Iș ; *strugure armaș* : Cotnari—Iș, Trușești—Bt), **boiér** adj. (*strugure boier* =cu boabele mari, dese, de culoare albă sau neagră : Huși—Vs, Odobești—Vn), **fátă** s.f., adj. (cu boabele bătute, mărunte, apoase, de culoare albă-verzuie sau neagră =*feteáscă* ; formă recentă, refăcută de la baza derivatului *fetésc, -eáscă*<n. top. *Fetești*, sat în comuna Scobinți, jud. Iași, situat între Cotnari și Hîrlău, cu podgorii menționate încă din secolul al XVII-lea : Cotnari și Deleni—Iș, Drăgășani—Vl, Huși—Vs, Miniș—Ghioroc—Ar, Niculițel—Tl ; *strugure de fată* : Corcova—Mh, Glăvile—Vl ; *strugure fată* : Drăgășani—Vl ; *strugurele fetei* : Corcova—Mh, Leordeni—Ag, Șegarcea—Dj ; *poamă de fată* : Luncavița—Tl, Probota și Sculeni—Iș ; *poamă fată* : Cotnari—Iș, Niculițel—Tl ; *poama fetei*[575] : Gl, Iș, Tl, Vs), **regină**[576] s.f., adj. (cu boabele mari, rotunde, dese, de culoare albă-gălbuie, mai rar neagră : Mold., Munt., Ar, Cl ; *poamă regină* : Ciurea și Dumești—Iș).

3.1.1. Metafore urmate de determinări : **armaș** : *armașul viei Roznovanu*[577] (Cotnari—Iș) ; **fată** : *fată albă* (Cotnari—Iș, Miniș—Ghioroc—Ar), *fată de Drăgășani* (Drăgășani—Vl), *fată neagră* (Huși—Vs, Miniș—Ghioroc—Ar), *strugurele fetei alb* (Bucov—Ph), *poama fetei albă*[578] (Iș, Tl, Vs, Corni—Bt, Odobești—Vn), *poama fetei albă de Moldova* (Bucium și Cotnari—Iș), *poama fetei neagră*[579] (Iș, Vs, Tl), *poama fetei neagră de Moldova*[580] (Huși—Vs), *poama fetei roșie*[581] (Tl) ; **regină** : *regină albă* (Iș), *regină neagră* (Iș).

3.1.2. Derivate : **armaș** : *armășie* (Cotnari—Iș) ; **boier** : *strugure boieresc* (Huși—Vs, Nicorești—Gl, Odobești—Vn), *poamă boiereáscă*[582] (Gl, Vs), *strugure de poamă boiereáscă*[583] (Gl, Epureni—Vs), *boierésc*[584] (Huși—Vs), *boiereáscă*[585] (Gl, Iș, Vn, Vs, Cristești și Hudești—Bt, Luncavița—Tl) ; **fată**: *felică*[586] (Bt, Iș), *fetișcáncă* (Ciurea și Strunga—Iș, Șendriceni—Bt), *fetișoáră*[587] (Transilv., Bt, CS, Iș, Vs), *fetiță*[588] (Transilv., Ab, Bt, Iș, Mh), *poamă felică*[589] (Bt, Iș) ; **regină** : *reginói* (Babadag—Tl).

---

[573] D/4549, 181[r].
[574] NI, 6 ; FME, II, 764 ; SVR, 13.
[575] H/III, 207[v] ; H/XIV, 348[v], 358[v], 415[v], 463[r] ; H/XVI, 320[r] ; D/4549, 170[r] ; D/4551, 513[v] ; D/4552, 370[r] ; D/4553, 41[v], 75[v], 91[v] ; GN, 273 ; NI, 55 ; FME, II, 541 ; LTR, 7, 555 ; BD, 182 ; SVR, 104.
[576] Amp, II, 22.
[577] VIN, 134.
[578] H/XVI, 395[v] ; NI, 55.
[579] VVA, IV, 132 ; FME, II, 542 ; SVR, 104.
[580] CA, 356.
[581] H/XIV, 444[r].
[582] H/XIII, 324[r] ; DV, 10 ; DS, 40 ; VIN, 144 ; DA ; BD, 182.
[583] H/XIII, 468[v].
[584] JO, 54.
[585] H/XIII, 50[v], 508[r] ; D/4549, 223[v] ; VIN, 144 ; NI, 6 ; PI, 217 ; GLB, 146 ; FME, I, 463 ; BD, 182.
[586] $H/VIII_2$, 108[v].
[587] GV, 40 ; LTR, 7, 555 ; BD, 182 ; SVR, 49.
[588] IM, 369.
[589] $H/VIII_2$, 97[r].

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

3.1.2.1. Derivate urmate de determinări : **boier** : *boierească albă* (Gl, Huși—Vs), *boierească mare* (Odobești—Vn), *boierească neagră* (Gl, Comarna—Iș) ; **fată** : *fetică albă* (Prăjeni—Bt), *fetiță aurie* (Todireni—Bt), *fetiță neagră* (Jidvei—Ab).

3.1.2.2. Derivate în compuse : **fată** : *fetică-mustoasă* (cu boabele mărunte, dese, apoase, de culoare albă-gălbuie : Deleni—Iș, Ștefănești—Bt).

3.2. Treceri la altă clasă morfologică : **armáșă** s.f., adj. (de la *armáș* : Cotnari și Bivolari—Iș, Călărași și Ștefănești—Bt ; *poamă armáșă* : Ceplenița și Cotnari—Iș, Ștefănești și Trușești—Bt) ; **bărbátă** adj. (de la *bărbat* ; *poamă bărbată*=cu boabele tari, mari, rare, de culoare albă-gălbuie : Cotari și Sirețel—Iș, Tudora—Bt).

II. Metaforele compuse se întîlnesc mult mai rar, circulă mai ales în graiuri, dar sînt atestate, sporadic, și în lucrări de specialitate sau în dicționare. Ele sînt formate din doi termeni metaforici : primul, cuvînt de bază, substantiv în cazul N—A, reprezintă totdeauna numele unei varietăți de struguri ; cel de al doilea, cuvînt de bază sau derivat de la acesta, substantiv în cazul N—A sau G—D, redă nu numai numele unei varietăți de struguri, ci denumește, uneori, și plante, animale, păsări, diverse obiecte etc. În general, aceste metafore sînt create în cadrul terminologiei viticole din reunirea a două metafore simple, dar unele dintre ele sînt preluate și din alte domenii ca atare (de la plante) sau reprezintă sintagme devenite compuse în terminologia viticolă (*vezica-peștelui*, de exemplu).

1. Compuse formate din substantiv+substantiv, ambele în N—A : **coárnă-busuioacă** (cu boabele mari, alungite, de culoare albă-verzuie, cu miros de busuioc : Bt, Iș) ; **coarnă-capră** (cu boabele mari, alungite, rare, de culoare albă : Aroneanu și Comarna—Iș) ; **coarnă-copac** (cu boabele mari, alungite, rare, de culoare albă-verzuie, cu butucul înalt și ramificat : Aroneanu și Băiceni—Cucuteni—Iș, Perieni—Vs ; *coarnă-copacă* : Moșna și Roșcani—Trifești—Iș, Ivești—Vs, Pîngărați—Nț ; *coarnă-copăceană* : Bz, Ph) ; **coarnă-tămîioasă** (cu boabele mari, dese, alungite, de culoare albă-verzuie, cu gust tămîios : Iș, Vs) ; **coarnă-vulpe** (cu boabele mărunte, de culoare roșiatică : Dj, Mh ; *coarnă-vulpășită*[590] : Șegarcea—Dj) ; **corb-ciorăsc**[591] (cu boabele mărunte, dese, de culoare neagră : Ol, Costești—Ag, Ceptura—Ph) ; **frag-busuioc** (=*fragă-busuioacă* : Cotnari—Iș, Merei—Bz) : **fragă-busuioacă** (cu boabele mari, de culoare gălbuie, cu miros de busuioc : Cotnari și Deleni—Iș) ; **fragă-căpșună** (cu boabele mari, de culoare rozie : Frumușica și Trușești—Bt, Mogoșești—Iș) ; **tămîioasă-cîinească**[592] (cu boabele mărunte, rare, de culoare neagră, cu miros de tămîie : Scorțaru Nou—Br, Vernești—Bz).

1.1. Primul termen al compusului este urmat de determinări : *coarnă albă-busuioacă* (Bt, Iș), *coarnă albă-copăceancă*[593] (Bz, Ph, Manoleasa—Bt, Focuri—Iș), *coarnă albă-tămîioasă*[594] (Munt., Cotnari—Iș, Huși—Vs), *coarnă neagră-tămîioasă*[595] (Ph, Vl).

[590] BD, 182.
[591] H/XI, 165[r] ; DA.
[592] DCp.
[593] NI, 64.
[594] Amp, VII, 573.
[595] Amp, V, 557 ; SVR, 38.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

formate din substantiv în N—A + substantiv în G—D : u boabele mari, alungite, cu pielița subțire, de culoare ri—Iș) ; **coada-mielului**[597] (vezi și *coada-mielului* „nume de le mari, lunguiețe, de culoare neagră : Dj, Ciurea—Iș, **la-oii**[598] (vezi și *coada-oii* „nume de plantă" ; cu boabele ire albă : Ban., Olt., Transilv., Ar, Iș, Ol, Tl) ; **coada-rîn-***coada-rîndunicii* „nume de plantă" ; cu ciorchinele mic, e rotunde, de culoare neagră : Iș, Vs ; *coada-rîndunelii* : *da-rîndunicăi*[600] : Odobești—Vn, Voinești—Iș) ; **coada-***-vacii* „nume de plantă" ; cu boabele mari, lunguiețe, de : Iș, Vs) ; **coada-viei**[601] (cu boabele mărunte, bătute, Focuri—Iș, Sagna—Nț) ; **coada-vulpii**[602] (vezi și *coada-* ntă" ; cu ciorchinele lung, cu boabele dese, mărunte, de șcată : Dobr., Ag, Br, Bz, Iș, Ph) ; **comoara-Olteniei**[603] nguiețe, rare, cărnoase, de culoare albă : Dj și izolat în **-caprei** (=*coarnă-capră* : Bt, Lunca—Vînători—Nț, Să- și Vicovu de Jos—Sv ; *coarnele-caprei* : Șendreni— **-dudului** (cu boabele alungite, crestate, de culoare albă- ; **foaia-teiului** (cu boabele mari, în formă de inimă, de : Gr, If) ; **frunza-teiului**[604] (cu boabele rotunde, de cu- lh, Nț, Ghermănești—Vs) ; **haina-neamțului**[604] (cu cior- at, cu boabele albe, lucioase : Bz, Ph, Topoloveni—Ag) ; **aicii Domnului**[605] (cu boabele mărunte, dese, lucioase, uie : Horlești și Rediu—Iș) ; **ochiul-boului**[607] (vezi și de plantă" ; cu boabele rotunde, mari, brumate, de cu- Mold oare *i* ...

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

de culoare galbenă-verzuie : Greaca—Gr) ; **regina-podgoriilor**[611] (cu boabele mari, rotunde, dese, de culoare gălbuie : Drăgăşani—Vl) ; **regina-viei** (=*regina-podgoriilor* : Mold., Bh, CS, Tl, Tm şi izolat în toată ţara ; **regina-viilor**[612] : izolat în toată ţara) ; **ţiţa-caprei**[613] (vezi şi *ţiţa-caprei* „nume de plantă" ; cu boabele lungi, mari, de culoare albă sau neagră : Ban., Mold., Dobr., Transilv., Gj şi izolat în toată ţara ; *ţiţa căprii*[614] : Mold. ; *ţiţa caprei*[615] : Bc, Gl, Comarna—Iş, Negreşti—Vs) ; **ţiţa-fetei**[616] (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă : CS, Mh) ; **ţiţa-iepurelui** [617] (cu boabele lungi, de mărime mijlocie, de culoare neagră : Dj, Mh ; *ţiţa-iepurului*[618] : Dj) ; **ţiţa-oii**[619] (vezi şi *ţiţa-oii* „nume de plantă" ; cu boabele mari, lungi, de culoare neagră : Ban., Dobr., Mold., Munt., Olt., Transilv. şi izolat în toată ţara) ; **ţiţa-pisicii**[620] (cu boabele mărunte, lungi, brumate, cu pieliţa subţire, de culoare neagră : Ol, Tl, Tr, Belceşti şi Ciurea—Iş, Mihai Eminescu şi Santa Mare—Bt, Huruieşti—Bc, Zăneşti—Nţ) ; **ţiţa-vacii**[621] (vezi şi *ţiţa-vacii* „nume de plantă" ; cu boabele mari, lunguieţe, cărnoase, de culoare roşie-deschisă, albă sau neagră : Dobr., Mold., Munt., Olt., Mh şi izolat în Transilv. şi în restul ţării ; *ţiţa-vacii*[622] : Vs) ; **ţiţa-viei**[623] (cu boabele mărunte, alungite, de culoare albă-verzuie : Dobrin—Sj, Dumitra—BN, Seini—Mm) ; **vîna-ţiganului** (cu boabele mari, de culoare neagră : Păltiniş—Bt).

---

[611] BIV, 268.

[612] RV, 4, 1940, 162.

[613] BLb, 94 ; JO, 54 ; BLB, 393 ; H/I, 55[r] ; H/II, 261[r], 270[v], 281[r], 297[v] ; H/III, 101[v], 151[v], 193[v], 305[v], 324[v], 385[r] ; H/IV 175[v] ; H/V, 70[v] ; H/VI, 23[r], 80[r], 171[r], 198[r], 214[v] ; H/VIII$_2$, 15[r], 108[v], 250[r] [illegible] 15[v], 435[v], 477[r] ; H/XV, 423[v] ; H [illegible] XVIII, 3[r], 40[r], 70[r], 102[v], 241[v] [illegible]

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

2.1. Al doilea element al compusului este urmat de determinări : *ochiul-boului alb de Ștefănești* (Truşești şi Ștefănești—Bt), *ochiul-boului negru* (Leordeni—Ag).

3. Compuse formate din substantiv în N—A+prepoziție+substantiv în N—A : **apă-de-zăpadă**[624] (cu boabele mărunte, apoase, de culoare albă : Bh) ; **coadă-de-vulpe**[625] (=*coada-vulpii* : Iş) ; **frunză-de-tei**[626] (=*frunza-teiului* : Ban., Bh, SM) ; **gheară-de-vultur**[627] (cu boabele alungite, de culoare neagră-cenuşie : Jidvei—Ab, Romos—Hd) ; **moscă-de-busuioc** (=*busuioacă* : Huşi—Vs) ; **ploaie-de-aur**[628] (cu boabele mărunte, dese, de culoare albă : Mănărade—Blaj—Ab, Tîrnava—Sb) ; **tămîioasă-de-fragi** (cu boabele mărunte, de culoare rozie, cu miros de tămîie : Ph).

Întrebuințarea frecventă a metaforei a dus la o uzură inevitabilă a acesteia. În cazurile în care ea nu a putut fi atrasă de limbajul tehnic, pentru a-şi căpăta astfel o stabilitate relativă sau chiar absolută, a fost „salvată" de la dispariție şi astfel menținută, printr-o „dezvoltare" [629]. În acest sens s-a apelat, mai ales atunci cînd transferul denumirii unui obiect putea fi extins şi asupra altora (*vină* sau *vulpe*, de exemplu, pot denumi şi alte fructe, nu numai strugurii), la un sinonim metaforă (*țîşpoagă* pentru *vină*, *şireată* pentru *vulpe*) sau a fost creat un derivat metaforic.

III. Sinonimele metaforice apar mai ales în cadrul unei zone limitate, în primul rînd datorită faptului că metafora inițială s-a învechit iar vorbitorii au simțit-o ca insuficientă pentru a reda realitatea. S-a recurs, în această situație, la o altă metaforă (simplă, urmată de determinări sau compusă), îndeobşte cunoscută din alte părți sau creată ad-hoc, care acoperă total sau numai parțial sensul primului termen. Înlocuirea este doar aparentă căci, de cele mai multe ori, termenul vechi coexistă, de fapt, cu cel nou, creat sau împrumutat. Întrebuințate frecvent, ambele metafore s-au impus uzului, şi-au lărgit aria de întrebuințare şi, majoritatea dintre ele, au devenit, în cele din urmă, termeni tehnici, acceptați ca atare şi de unele lucrări de specialitate. Cele mai frecvente sinonime metaforice sînt înregistrate însă la nivelul graiurilor populare şi unele apar atestate încă de la sfîrşitul secolului al XIX-lea: *bracacică* alături de *căldăruşă*[630] (Tl), *bragă—braghină*[631] (Gj), *braghină—baraghină*[632] (Ag), *braghină—vulpe*[633] (Db), *braghină roşie—vulpe*[634] (Tr), *busuioacă—tămîioasă*[635] (Mold.), *poamă busuioacă—tămîioasă*[636] (Mold.), *busuioc—*

---

[624] TR, 15.
[625] D/4546, 247r.
[626] TS, 12 ; BD, 182 ; SVR, 51.
[627] CNS, 521.
[628] Amp, II, 281.
[629] Cf. Boris Tomaşevski, *Teoria literaturii. Poetica*, traducere, prefață şi comentarii de Leonida Teodorescu, Bucureşti, 1973, p. 70.
[630] H/XIV, 358v.
[631] D/4547, 171v.
[632] H/IX, 230r.
[633] H/IV, 83r.
[634] H/XIV, 186r.
[635] H/I, 83v ; H/III, 226r : *busuioacă-tamioasă* ; H/XV, 306r ; D/4552, 370r ; GLB, 140 ; DC, 711 ; *tămăioasă*.
[636] D/4552, 403r.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

tămîioasă[637] (Gl, Iș), *coarnă—copăceană* (Bt), *coarnă—țîță*[638] (Gj), *coarnă—țîțoasă*[639] (Vs), *coarnă—țîța-caprei*[640] (Mold.), *poamă coarnă—țîța-caprei*[641] (Mold.), *coarnă—țîța-vacii*[642] (Db, Dj, Gj, Iș), *poamă coarnă—țîța-vacii*[643] (Gl), *coarnă albă—țîța-caprei*[644] (Tl, Vs), *coarnă albă—țîța-vacii*[645] (Vs), *coarnă-grasă alb—coarnă turcească*[646] (Lunca—Tr), *coarnă neagră—țîța-caprei*[647] (Iș), *poamă coarnă neagră—țîța-caprei*[648] (Bc), *struguri de poamă coarnă—țîța-caprei*[649] (Bt), *coconiță—berbecel* (Olt.), *poamă corbană—coarbă*[650] (Gl), *crăcană—căldărușă*[651] (Gl), *poama fetei—tămăioară*[652] (Peceneaga—Tl), *ploapă—braghină*[653] (Gj), *țîță—coarnă*[654] (Gj), *țîță—coarnă* (Gj, Iș), *țîța-caprei—coarnă*[655] (Mold.), *țîța-caprei—țîța-vacii*[656] (Gj), *țîța-oaiei(oii)—țîța-vacii*[657] (Vs), *țîța-vacii—coarnă* (Mold.), *țîța-vacii—poamă coarnă*[658] (Vn), *țîța-vacii—poamă coarnă* (Iș, Vs), *țîțche—țîța-caprei*[659] (Iș), *vină—țîșpoagă* (Cotnari—Iș), *vulpe—șireată* (Huși—Vs), *vulpe neagră—cracană*[660] (Vn) etc.

IV. Metafore derivate. Caracterul de sistem al metaforelor reiese din faptul că din ele s-au putut dezvolta, mai cu seamă în ultima vreme, o serie de alte metafore *derivate*[661], procedeu denumit adesea, cam impropriu, și *derivare sinonimică*[662], de către specialiștii care pun pe prim plan valoarea semantică a cuvintelor și nu rolul lor metaforic.

După ce s-a stabilit identitatea dintre termenul **A** și **B**, ultimului i se asociază alte substantive sau adjective, care formează o serie de derivate metaforice. Ele au ca model seriile sinonimice propriu-zise bine conturate, dar apar și cazuri cînd aceste serii sînt concepute într-un sens foarte larg. Pentru exemplificare, iată cele mai reprezentative metafore derivate:

apoasă = vină → *vinoasă, mustă, sifon, sifoană, sifoancă, țîșpoagă, apă, baltă*; **lungă(lunguiață) = țîță** → *țîțoasă, coarnă, cornorată, copac, copacă, copăceană, copăceancă, sticlă*; **mare = tigvă** → *tigvoasă, poama calului, cală*;

---

[637] D/4549, 95ᵛ.
[638] H/IX, 40ʳ.
[639] H/XV, 263ᵛ.
[640] H/VI, 80ʳ; H/VIII$_2$, 250ʳ, 258ʳ; H/XVI, 65ᵛ; D/4551, 513ᵛ; *țîța*.
[641] H/X, 129ᵛ.
[642] H/IV, 152ᵛ; H/V, 234ᵛ, 380ᵛ, 415ʳ, 447ʳ.
[643] H/III, 359ᵛ.
[644] H/XVI, 146ʳ; D/4553, 91ᵛ.
[645] H/VI, 132ʳ.
[646] H/XIV, 186ʳ.
[647] D/4552, 370ʳ.
[648] H/XV, 423ʳ.
[649] H/I, 55ʳ.
[650] H/III, 207ᵛ.
[651] H/III, 65ʳ.
[652] H/XIV, 415ᵛ.
[653] D/4547, 197ᵛ.
[654] D/4547, 171ᵛ.
[655] D/4552, 496ʳ.
[656] D/4547, 192ʳ.
[657] DC, 711.
[658] IP, 264.
[659] BM, 360.
[660] *Ibidem*.
[661] Vezi I. Coteanu, A. Bidu-Vrănceanu, *Limba română contemporană*, II, *Vocabularul*, București, 1975, p. 50.
[662] Vezi Iorgu Iordan, în BL, VIII, 1940, p. 95—141; IORDAN, S., 315 ș.u.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

negru =**corb**→*coarbă, corbană, corbească, cioară, cioroi, țigană, țigancă, păcurit*; **roșie** =**vulpe**→*vulpească, vulpășiță, vulpoi, mincinoasă, șireată, vicleană*; **rotundă** =**bășică**→*bășicoasă, bumb, ban, inelată, bană*; **cruce**→(*poamă*) *sfîntă, sfîntă bătută, sfînta cruce, evanghelică, poama sfintei Marii* etc.

Concluzii

1. În terminologia viticolă românească metaforele au apărut din cele mai vechi timpuri, inițial din necesitatea de ordin practic de a diferenția prin nume varietățile unui obiect desemnat printr-un termen generic. Ele au substituit la început aproximările printr-o propoziție sau o sintagmă, apoi un nume devenit comun și altor obiecte și numai mai tîrziu s-au impus în locul unui alt termen, din motive *de ordin stilistic*.

2. Cu timpul, aceste metafore, foarte numeroase la un moment dat, devin, prin demetaforizare, termeni tehnici, proprii unui anumit limbaj, cel viticol, datorită răspîndirii și întrebuințării frecvente, în special în graiurile populare, și fixării lor, după o anumită perioadă de timp, în tratate de strictă specialitate.

3. Metaforele din terminologia viticolă aparțin fondului lexical românesc, sînt creații pe terenul limbii române, termeni populari în cele mai multe cazuri, și, mai rar, regionali, ce s-au impus treptat în limbajul științific, care, la început, nu avea la îndemînă termeni din alte limbi sau, dacă îi avea, aceștia nu satisfăceau întru totul exigențele de exprimare ale unei noțiuni. De aceea, poate, metaforele, creații românești, au luat locul, în ultimul timp, și unor cuvinte noi, chiar dacă acestea, în limba de origine, erau metafore.

4. Unele metafore, pe care le putem numi *principale* (creații vechi, care denumesc varietăți de struguri autohtone), în momentul în care au devenit termeni tehnici și au pătruns în tratate românești de viticultură, au fost preluate de aici și de alte limbi și fixate într-un fond terminologic internațional, acceptat fără nici o rezervă de toți specialiștii. Astfel, de exemplu, în lucrarea lui P. Viala și V. Vermorel, *Traité général de viticulture. Ampélographie*, I—VII, Paris, 1901—1910, în volumele III și IV, unde sînt descrise 19 varietăți de struguri românești, apar și 5 metafore: *braghină* (IV, 146), *coada-rîndunicii* (IV. 132), *corb* (III, 138), *poama fetei albă* (IV, 129) și *poama fetei neagră* (IV, 132).

5. Celelalte metafore, să le spunem *secundare*, s-au păstrat numai la nivelul limbii române, multe dintre ele, în special cele create în ultimul timp, fiind folosite doar în graiurile populare.

6. Deși unele metafore, la o analiză sumară, par a avea o stabilitate relativă, datorată, în multe cazuri, împrejurărilor ocazionale și adesea spontane în care au fost elaborate, ele s-au impus totuși în limbă chiar și în aceste situații, circulînd, în momentul de față, pe un vast teritoriu românesc și încadrîndu-se organic în sistemul terminologic viticol.

7. Procesul formării metaforelor în terminologia viticolă este și astăzi în plină desfășurare, ceea ce evidențiază, o dată în plus, varietatea și latura expresivă a limbii populare, capacitatea creatoare, înclinațiile, talentul și fantezia vorbitorilor ei.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

BIBLIOGRAFIE

ALEXI, W. = Theochar Alexi, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, ², Braşov, 1906
Amp, I—VIII = Gh. Constantinescu şi colab., *Ampelografia Republicii Socialiste România*, I—VIII, Bucureşti, 1959—1967.
An. ICVV, I—II = „*Analele Institutului de Cercetări pentru Viticultură şi Vinificaţie*", Bucureşti, I, 1968 ; II, 1970.
AP = A. Ambrosi, *Podgoreanul priceput*, Craiova, 1913.
APP = Vasile Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*, adunate şi întocmite de ..., Bucureşti, 1886.
AT = P.S. Aurelianu, *Terra nostra. Schiţe economice asupra României*, Bucureşti, 1875.
B = V. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, Bucureşti, 1912.
BA = Ioan Brezoianu, *Curs elementar de agricultură şi de economie rurală*, tradus de ..., III. *Arbori şi arbuşti* ; V. *Economia rurală*, Bucureşti, 1850.
BARCIANU = Sab. Pop-Barcianu, *Dicţionar român-german şi german-român*. Partea I : *Română-germană*, ediţia a treia, revidat şi completat de dr. P. Barcianu, Sibiu, 1900.
BBH = D. Bernaz, C. Hogaş, A. Billeau, *Tratat de viticultură*, I, Huşi, 1937.
BD = Al. Borza, *Dicţionar etnobotanic*, Bucureşti, 1968.
Bl. = „Bulletin linguistique", publié par A. Rosetti (Paris—Bucureşti), I (1933) ş.u.
BLb = George Baronzi, *Opere complecte*. I. *Limba română şi tradiţiunile ei*, Galaţi, 1872.
BLB = Dr. D. Brandza, *Limba botanică a ţăranului român*, în „Columna lui Traian", noua serie, III (1882), nr. 1 (p. 43—48), nr. 2 (p. 73—77), nr. 3 (p. 155—158), nr. 4—5 (p. 227—232), nr. 7—9 (p. 385—396).
Bl. V = A. Bulencea, *Viticultura*, Bucureşti, 1955.
BM = Al. Borza, *Material pentru vocabularul botanic al limbii române. Grădini ţărăneşti din Banat*, în DR, I (1921), p. 359—360.
BT = V.S. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, Bucureşti, 1906.
CA = Gherasim Constantinescu, *Ampelografia*, Bucureşti, 1958.
CADE = *Dicţionarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească"*, Partea I. *Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, de I.-A. Candrea, Bucureşti, 1931.
CC = Gh. Ungureanu, Gh. Anghel, Const. Botez, *Cronica Cetnarilor*, Bucureşti, 1971.
CDDE = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, *Dicţionarul etimologic al limbii române. Elemente latine*, Bucureşti, 1914.
CDER = Alejandro Cioranescu, *Diccionario etimológico rumano*, I—VI, Biblioteca filológica, Universidad de la Laguna, 1958—1961.
CFP = C.F. Ciauşanu, G. Fira şi C.M. Popescu, *Culegere de folclor din judeţul Vîlcea şi împrejurimi*, cu glosar, Bucureşti, 1928.
CH = Nicolae Constantinov, *Problema hibrizilor producători direcţi în România*, Bucureşti, 1932.
CIHAC, I—II = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, I—II, Bucureşti, 1870—1879.
CN = G. Crăiniceanu, *Nomenclatura româno-latină din istoria naturală*, II, *Nomenclatura botanică*, în „Convorbiri literare", XXIII (1889—1890), nr. 4, 6, 7, 10, 11, 12.
CNS = Gherasim Constantinescu şi Elena Negreanu, *Studiul însuşirilor tehnologice ale soiurilor de viţă roditoare (vitis vinifera sativa)*, Bucureşti, 1957.
COSTINESCU = Ion Costinescu, *Vocabular româno-francez*, Bucureşti, 1870.
CV = „Cum vorbim" (Bucureşti), I (1949) ş.u.
CVS = Gherasim Constantinescu, *Viticultură specială*, Bucureşti, 1971.
D = Nicolae Densuşianu, Răspunsuri la *Cestionariu despre tradiţiunile istorice şi anticităţile ţerilor locuite de români*, partea I, Bucureşti, 1893, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 4 545—4 554, 4 557.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

DA = *Dicționarul limbii române*, publicat de Academia Română, București, 1913 ș.u.

DAME, T_2 = Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, V. *La terminologie paysanne et le lexique de l'économie domestique*, București, 1900.

DC = Vasile Bianu și Ioan Glăvan, *Doctorul de casă sau dicționarul sănătății*[2], Cluj, 1929.

DCp = N.R. Danielescu, *Monografia comunei Cepari, situată la gura Oltețului*, Craiova, 1883.

DD = V. Drăghici, *Doctorul și iconomul casnic sau Rețetl pentru tot soiul de boali omenești*, Iași, 1858.

DDRF = Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, I—IV, București, 1893—1895.

DE = Constantin C. Diculescu, *Elementele vechi grecești din limba română*, în DR, IV (1927), partea I, p. 394—516.

DER, I—IV = *Dicționar enciclopedic român*, I—IV, București, 1962—1966.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, 1975.

DH = Ovid Densusianu, *Graiul din Țara Hațegului*, București, 1915.

DIV = N.R. Danielescu, *Importanța viilor în antichitate și în zilele noastre. Întinderea și productivitatea viilor din România. Periclitarea viticulturii prin invazia filoxerei*, în „Economia rurală", V, septembrie 1884, p. 397—401.

DL, I—IV = *Dicționarul limbii române literare contemporane*, I—IV, București, 1955—1958.

DLR = *Dicționarul limbii române*, publicat de Academia R.S. România, București, 1966 ș.u.

DM = *Dicționarul limbii române moderne*, București, 1958.

DPBA = Alexe Potlog, Vasile Velican, *Dicționar practic de biologie agricolă*, București, 1974.

DR = „Dacoromania" (Cluj), I (1921) ș.u.

DS = Dr. Gh. D. Druțu, *Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România*, București, 1900.

DU = Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*, București, 1925.

Dv = V. Dvornic, Valentina Dvornic, *Cercetări asupra soiurilor autohtone cultivate în podgoria Dâmbuleni*, în „Comunicări de botanică", III, 1965, p. 217—231.

DV = Gh. D. Druțu, *Manual de viticultură și tratamentul rațional al vinului*, București, 1893.

DVar. = I. Dodun des Perrières, *Varietățile de viță din podgoria Muscelului*, în RVH, I, 1896, nr. 12, p. 233—234.

EM = Entz Ferenc, Malnay Ignác, *A szőlészet borászat Erdélyben*, Vacz, 1877.

ER, III = *Enciclopedia României*, III, București, 1939.

EV = I.P. Eliade, *Cultura vielor în România și vinificațiunea*, Ploești, 1874.

FLORA, VI = *Flora Republicii Populare Române*, VI, București, 1958.

FMOI I—V = C. Filipescu, *Marea enciclopedie agricolă*, I—V, București, 1937—1943.

GH = Grigore Gorodea, *Viile hibrizi producători direcți și agrotehnica lor*, București, 1955.

GLB = Artur Gorovei și M. Lupescu, *Botanica poporului român*, Fălticeni, 1915.

GN = V.D. Gheorghiu, *Note asupra viilor din împrejurimile Hușului*. în RVH, I, 1896, nr. 14, p. 271—274.

GO = Constantin C. Giurescu, *Istoria podgoriei Odobeștilor*, București, 1969.

GV = Daniil D. Graur, *Cultivarea viei, manuarea vinului, morburile și vindecarea lor*, Șimleu, 1912.

GVL = „Grădina, via și livada" (București), I (1952) ș.u.

H, I—XVIII = B.P. Hasdeu, Răspunsuri la *Chestionarul lingvistic*, I—XVIII, 1884, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 3 418—3 436.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

HEM, I—III = B. Petriceicu Hasdeu, *Etimologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, I—III, București, 1887—1893.
HGI = M. Homorodean, *Glosar dialectal din mai multe regiuni ale Transilvaniei*, în MAT. DIALECT., I (1960), p. 239—272.
HO = C. Hogaș, *Observațiuni asupra varietăților de struguri din podgoria Huși*, Huși, 1926.
HUȘI = Ion Neamțu, V. Moleavin, A.D. Tudosie, *Monografia podgoriei Huși. Aspecte din viticultura plaiurilor moldovene*, Vaslui, 1969.
ILM = I. Iordan, *Lexicul graiului din sudul Moldovei*, în „Arhiva", XXVIII (1921), nr. 2, p. 186—202.
IM = Ion Ionescu, *Agricultura română din județul Mehedinți*, București, 1868.
IMeh. = Vasile Ionescu, *Monografia viticolă a județului Mehedinți*, București, 1928.
IORDAN, S. = Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*[2], București, 1975.
IP = Ion Ionescu, *Agricultura română din județul Putna*, București, 1869.
ISER = Andrei Iser, *Vocabular românesc-nemțesc*, Brașov, 1850.
IV = Al. P. Ionescu, *Viticultura practică*, București, 1934.
JO = Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este și cum trebuie să hie săteanu. Scriere-n limba țăranului muntean*, București, 1881.
LB = *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemțesc...*, Budae, 1825.
LD = P. Lascu, *Priviri generale asupra viilor din Dolj*, în RVH, III, 1898, nr. 5, p. 109—111.
LEXIC REG. I—II = *Lexic regional*, București, I, 1960 ; II, 1967.
LLM = „Limba și literatura moldovenească" Chișinău, I (1958) ș.u.
LM = D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iași, 1853.
LMs = A.T. Laurian și I.C. Massim, *Dicționarul limbei romane*, București, I (A—H), 1873 ; II (I—Z), 1876 ; III (*Glossariu...*) 1877.
LR = „Limba română" (București), I (1952) ș.u.
L. șt. ICHV = „Lucrări științifice", București, Institutul de Cercetări Horti-viticole, I (1957) ș.u.
LTR, 1—18 = *Lexiconul tehnic român*, 1—18, București, 1957—1966.
MAT. DIALECT. I = *Materiale și cercetări dialectale*, I, București, 1960.
MB = G. Mântulescu, *Vița de Bordeaux în podgoria Drăgășani*, în RVH, I, 1896, nr. 5, p. 88—90.
MDE = *Mic dicționar enciclopedic*, București, 1972.
MDE_2 = *Mic dicționar enciclopedic*[2], București, 1978.
MI = Simeon Florea Marian, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor. Studiu folcloric*, București, 1903.
MO = G. Mântulescu, *Varietățile de viță din podgoria Odobești*, în RVH, I, 1896, nr. 1, p. 11—12.
NARL. Olt, I—IV = Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, *Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, I—IV, București, 1967—1980.
NI = G.N. Nicoleano, *Introduction à l'ampélographie roumaine*, București, 1900.
NL = Gh. Nicoleanu, *Lucrările Serviciului filoxerei pînă la finele anului 1895*, București, 1898.
NVS = Elena Negreanu, *Varietăți de struguri cu gust tămîios (Muscal) întîlnite mai des în România*, în „România viticolă", V (1941), nr. 10, p. 301—305.
OC = M. Oprean, *Cultura viței de vie pe nisipuri*, București, 1964.
PI = Tudor Pamfile, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de astăzi. Contribuțiuni de artă tehnică populară*, București, 1910.
PO = Dodun des Perrières, *Monografia regiunii Odobești din punct de vedere viticol*, București, 1924.
POLIZU = G.A. Polizu, *Vocabular româno-german*, Brașov, 1857.
PONTBRIANT, D. = Raoul de Pontbriant, *Dicționar româno-francez*, București, 1872.
PP = Zach. C. Panțu, *Plantele cunoscute de poporul român. Vocabular botanic cuprinzînd numirile române, franceze, germane și științifice*[2], București, 1929.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

PPR = Marin Popescu-Spineni, *Podgoria română*, București, 1945.
PS = Nicolae Pop, *Sădirea și cultivarea viei*, Blaj, 1908.
PSV = I. Popescu, *Soiuri bune de viță*, în „Podgoreanul" (Pitești), I (1907), nr. 11, p. 174—175.
RCM = D. Rădulescu, *Considerații generale asupra vinilor din județul Mehedinți, în trecut și prezent*, în RVH, II, 1897, nr. 23, p. 482—486.
RHV = „Revista de horticultură și viticultură" (București), I (1952) ș.u.
RP = Dobre Rădulescu, *Principalele soiuri de viță*. 1. *Vițele românești*, în „Universul", 53 (1936), nr. 286, p. 6 și nr. 314, p. 6.
RV = „România viticolă". Revistă lunară de viticultură și oenologie (București), I (1937) ș.u.
RVH = „Revista viticolă și horticolă" (București), I (1896) ș.u.
RVP = „Revista viticolă populară" (Galați), I—II (1913/1914).
SCRIBAN, D. = August Scriban, *Dicționaru limbii românești (etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Iași, 1939.
SFl. = I. Simionescu, *Flora României*, București, 1939.
SMt = Gr. Sima al lui Ion, *Materialuri de limbă*, în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie", I (1883), vol. II, p. 181—185.
SVR = Victor Lăzărescu, Olga Alexei, *Soiuri de viță roditoare și de portaltoi din România. Repertoriu bibliografic*, București, 1972.
ȘEZ = „Șezătoarea". Revistă pentru literatură și tradițiuni populare (Fălticeni), I (1892) ș.u.
ȘIO, I—II_{1-2} = Lazăr Șăineanu, *Influența orientală asupra limbei și culturei române. I. Introducere. II. Vocabularul. 1. Vorbe populare. 2. Vorbe istorice*, București, 1900.
ȘV = Corneliu Șumuleanu, *Asupra vinurilor din Moldova*, Iași, 1903.
TCS = I.C. Teodorescu, Gh. Constantinescu-Ismail, *Soiurile de viță cu polen steril întîlnite în podgoriile românești*, București, 1941.
TD, OLT. = *Texte dialectale Oltenia*, publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Cornelia Cohuț, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Șuteu și Magdalena Vulpe, București, 1967.
TDRG = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I—III, București, 1903—1924.
TeS = I.C. Teodorescu, *Soiuri rare de viță în podgoriile românești. Contribuție la Ampelografia Republicii Populare Române*, în „Comunicările Academiei Republicii Populare Române", XI, 1959, nr. 10.
TI = I.C. Teodorescu, *Inventarul centrelor viticole cele mai importante din România*, București, 1942.
TR = I.C. Teodorescu, *Soiuri de viță cultivate în România*, București, 1926.
TS = I.C. Teodorescu, *Cele mai recomandabile specii și varietăți de viță pentru România*, București, 1930.
TVR = I.C. Teodorescu, *Valoarea productivă a viților românești*, București, 1928.
TV = Constantin Prisnea, *Țara vinurilor*, București, 1963.
UGl = D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*, București, 1967.
V = Vasile Vaida, *Material jargon de dialect sălăgian*, în „Tribuna" (Sibiu), VII (1890), nr. 83—97.
VG = V. Vîrcol, *Graiul din Vîlcea*, București, 1910.
VIN = V. Cîrnu-Munteanu și Corneliu Roman, *Vinurile României. Studiu economic și chimic*, București, 1900.
VV = Petru Vancu, *Vieritul sau cultivarea viței de vie*, Arad, 1898.
VVA, I—VII = P. Viala et V. Vermorel, *Traité général de viticulture. Ampélographie*, I—VII, Paris, 1901—1910.
VVC = Th. Volcov, *Valoarea comparativă a unor soiuri de viță cultivate în podgoria Huși*, Huși, 1935.

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)

ABREVIERI

A. Judeţe şi provincii

Ab	= Alba	Ct	= Constanţa	Nţ	= Neamţ
Ag	= Argeş	Db	= Dîmboviţa	Ol	= Olt
Ar	= Arad	Dj	= Dolj	Olt.	= Oltenia
Ban.	= Banat	Dobr.	= Dobrogea	Ph	= Prahova
Bc	= Bacău	Gj	= Gorj	Sb	= Sibiu
Bh	= Bihor	Gl	= Galaţi	Sj	= Sălaj
BN	= Bistriţa-Năsăud	Gr	= Giurgiu	SM	= Satu Mare
Br	= Brăila	Hd	= Hunedoara	Sv	= Suceava
Bt	= Botoşani	If	= Ilfov	Tl	= Tulcea
Bucov.	= Bucovina	Il	= Ialomiţa	Tm	= Timiş
Bv	= Braşov	Iş	= Iaşi	Tr	= Teleorman
Bz	= Buzău	Mh	= Mehedinţi	Transilv.	= Transilvania
Cj	= Cluj	Mm	= Maramureş	Vl	= Vîlcea
Cl	= Călăraşi	Mold.	= Moldova	Vn	= Vrancea
Criş.	= Crişana	Mş	= Mureş	Vs	= Vaslui
CS	= Caraş-Severin	Munt.	= Muntenia		

B. Diverse

adj.	= adjectiv
art.	= articulat
dim.	= diminutiv
f.	= feminin
m.	= maculin
n.	= neutru
n. pers.	= nume de persoană
n. top.	= nume topic
pl.	= plural
r	= recto
s.	= substantiv
sg.	= singular
subst.	= substantivat
suf.	= sufix
v	= verso

ASPECTS DE LA MÉTAPHORE DANS LA TERMINOLOGIE VITICOLE ROUMAINE

RÉSUMÉ

L'étude fait l'analyse de la majorité des termes metaphoriques qui désignent des variétés de raisins, connus et utilisés à présent dans le daco-roumain. Les matériaux ont été recueillis de 2788 localités enquêtées par B. P. Hasdeu, Nic. Densuşianu, par les enquêteurs et les auteurs de NALR et par l'auteur-même, de manière directe ou indirecte, entre les années 1965—1980. On y ajoute les données obtenues par l'enregistrement de textes dialectaux à sujet de viticulture de Moldavie et de Bucovine, celles des archives ALR I—II, ainsi que les informations excerptées de dictionnaires et d'autres travaux dialectologiques, folkloriques, ethnographiques, ampélographiques, énologiques, littéraires, etc.

Au point de vue génétique, on peut déceler deux types représentatifs : 1) des métaphores *primitives* (ou *primaires*), qui aparaissent comme premières dénominations des objets qui n'ont pas reçu encore des noms ; 2) des métaphores *de substitution* (ou *secondaires*), qui remplacent des termes déja employés, soit qu'ils sont trop généraux, soit qu'ils sont „prétencieux", et surtout des néologismes. *Simples* ou *composées* quant à la forme, les métaphores suscitent, au point de vue du contenu, une différenciation selon la nature du transfert : il y a des métaphores *inanimé pour inanimé* (noms donnés par la ressemblance des raisins avec des plantes, des objets, des liquides, etc.) et *animé pour inanimé* (noms donnés par la ressemblance des raisins avec les parties du corps humain, avec des animaux, etc.).

Créations de la langue roumaine, les métaphores de la terminologie viticole sont engagées dans un processus à double sens : d'une part, nombre d'elles sont devenues par usure des termes techniques ; d'autre part, elles obéissent à un renouvellement perpétuel. La fonction des métaphores est essentiellement d'ordre pratique, mais leur survivance est en rapport direct avec l'acuité de l'observation ou l'ingénieusité des rapprochements analogiques, bref, avec leur charge stylistique implicite.

Centrul de Lingvistică, Istorie Literară şi Folclor
Iaşi, str. Codrescu, nr. 2

BDD-A1406 © 1983-1984 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.108 (2026-11-17 21:49:09 UTC)